

HCLU final technical report for the WP5 of the Connections project

Implementation Period: 01/09/2008 – 31/08/2010

The project started in **2007**, with the financial contribution of the Ministry of Social Affairs and Labour having been received early in the same year. Contact was made with the Prison Administration and the request to conduct research was submitted by the Drug Prevention Foundation (DPF). The study was designed in such a way that we would first conduct the interviews with formerly incarcerated injecting drug users at the needle exchange program and using this information, we would then modify the questionnaires for the inmates, prison staff and the Prison Administration.

Early 2007 we developed the core interview, which included 128 questions, and a questionnaire for NGOs working inside prisons. We received the list of NGOs from the Prison Administration, we updated the contacts information of these 207 NGOs and sent out the questionnaire in two waves.

At the **second half of 2007**, the interviewing of needle exchange clients started, and the processing of the interviews started in 2008.

In **November 2008**, HCLU organized the first Connections Seminar jointly with the National Association of Addictologists. The joint effort successfully reached a large number of people from the prison system, with the number of participants at around 200. The HCLU program coordinator held presentations on the preliminary results of the Drug Prevention Foundation research carried out within the framework of the Connections project.

HCLU recorded the presentation and it can be seen at the following link: <http://www.vimeo.com/2341524> (in Hungarian). Another 3 important presentations were recorded and uploaded to the internet, and these can be found here:

The presentation of [redacted], deputy director of the Hungarian Drug Prevention Institution. <http://www.vimeo.com/2341556>

The presentation of [redacted] an independent researcher on drug use in prisons. <http://www.vimeo.com/2341808>

The presentation of [redacted], from the Police Academy on prescription drug use in prisons. <http://www.vimeo.com/2344611>

On the conference see the attached program brochure ([MAT_Connections_seminar.pdf](#), and [Program_Bortonkonf_081028.doc](#)), also see the powerpoint presentation ([tasz_dpa_connections_mat_final.ppt](#)).

In **October 2008**, the HCLU program coordinator was asked informally by the Prison Administration - through their contact person - to request a renewal of

of the permission to continue with the research in prisons (that is to go into prisons and make interviews there). We asked for the renewal.

In **December 2009**, we were informed that it was not necessary to renew permission, as it was still valid. The next step was to submit the names of those who were part of the DPA research team for the standard background checking procedure.

In **March 2009**, we submitted the names of people in the research team.

In **March 2009**, the HCLU program coordinator held a presentation at the Connections conference in Poland on the preliminary results of the research done by the Drug Prevention Foundation (DPF). See the presentation attached ([HCLU connections_25_03_2009.ppt](#)).

On the **27th of May 2009**, the HCLU program coordinator was asked to hold a presentation at the drug committee of the Hungarian parliament on the preliminary results of the DPF study. The coordinator gave the presentation, although the full presentation could not be delivered, as one of the MPs opposed even the holding of presentation. There was a journalist present at the hearing, and she published an article online about the research findings (there were some false generalizations of what the coordinator has said, but we called the online journal that day and they have corrected the mistakes). For the presentation see the attached file: [takacs_eseti_bizottsag_27052009.ppt](#). For the full transcript of the parliamentary committee meeting (in Hungarian) see: <http://www.parlament.hu/biz38/bizjkv38/V011/0905271.htm>

In **July 2009**, we got a letter from the administration stating that there were "false generalizations in the press", and also that three of the people on the research team had problems with their background check and would not be permitted to enter the prison (it was not mentioned who, and no explanation was provided). Finally, the letter stated that they did not want the research to continue in 2009, but to begin again only in 2010.

In **August 2009**, HCLU and DPF provided a response in letter form, stating that that we wished to continue with the study in 2009, and also asked for an explanation on which three researchers would be denied entry due to their problematic background checks and what exactly the nature of the problems with their individual background check was.

In **November 2009**, we got the three names (including the coordinator of the project) but no explanation on why they would be denied entry into the prisons. The Prison Administration also reiterated that it would not be possible to continue in 2009.

In **January 2010** we requested an appointment via email, but were replied that the request had to be made in an official letter delivered by the post.

In **March 2010** we sent the letter.

In **August 2010**, we got the answer that we can have an appointment and discuss the continuation of the study with the Prison Administration.

In **August 2010**, the connections project closes, so it became impossible to continue with the research.

In **August 2010**, we finalized and closed the research study (**For Hungarian version see attached file, English version is in preparation**) and asked the Prison Administration to comment on our findings in writing. We are still waiting for their answer. The rationale behind this decision is the following: The core part of the research is done, and it has produced very valuable results. We gained insight into the risk behaviours associated with blood borne and sexually transmitted diseases and drug use in prisons, and these results may prove very useful in working out the proper answers in prisons. In August, we finished a 49 page study/report that summarizes the research and as it was a qualitative study, it highlights the most important quotes of the interviewees, allowing the reader to get really detailed insights on how risk situations happen in prisons. The part of the research that did not happen would have provided additional information on the situation (the inmates and staff view and knowledge on the same issue) and would have provided the Prison Administration's views. We suppose that the former (interviews with inmates and low level staff) would have been simply less information, due to the selection of inmates and the simple fact that the former inmate - injecting users interviewed outside are the main risk group, so they know more. The view of the Prison Administration would be very important, therefore in August 2010 we sent them the study, and offered them the possibility to react on our findings in writing. We have not received any answer so far, but we hope that this way the Prison Administration will be willing to share its views and plans on properly managing the issue of blood borne and sexually transmitted diseases and drug use in prisons.

Once the Prison Administration answers, we can publish the document in PDF format and disseminate it widely.

The main findings are the following:

The research study is not representative. It is the sum of the experiences of a high risk group within closed prison settings.

1. There is psychoactive substance use in Hungarian prisons. Most common is the non-medical use of medications (mostly Rivotril). Inmates use high amounts of cigarettes and caffeine.
2. There is illicit drug use in Hungarian prisons; the most common substance is cannabis. Depending on the amount of contacts and money, all drugs can be acquired.
3. There is injecting drug use in Hungarian prisons. Although many of our interviewees injected inside, this event is rare according to our interviewees. They reported no sharing themselves, but seeing others who did share their equipment which carries a high risk of infection.

4. According to our interviewees, there are other risks of blood born infections beyond injecting, which are:
- Tattooing – interviewees said it to be very common, with high risk of infections
 - Implants and piercings (penis balls, vazeline under the skin) – interviewees said it to be common with high risk of infections.
 - Fights – interviewees said it to be common.
 - Sexual relationships – including rape. Interviewees said it to be rare. Some say inmates use condoms, some say they don't. The interviewees said we can't talk about condom use in case of rape.
5. Our interviewees said the quality of health care services vary between prisons. They often rate health care in prisons very bad, especially in case of Tököl Prison Hospital. More than one interviewee complained that they are not informed properly about what medication they get, staff may not believe them when they says they are ill, they get the same medications for different illnesses or they don't get the proper medication.
6. According to the interviewees, they received no proper treatment for their withdrawal when they were admitted into the system. Methadone treatment recommended by WHO and other UN bodies, is not available. There is no methadone assisted detox, nor methadone substitution. One interviewee reported that she was refused methadone even though she was on methadone maintenance therapy before getting to prison. We discovered only one NGO – a methadone ambulance that kept providing methadone to its patient after the patient was imprisoned. The patient was taken out daily to get his medication at the center. The last participant interviewed in 2008 reported being offered suboxone a few weeks before release, which means that the prisons started experimenting with suboxone.
7. Some of the interviewees were offered voluntary HCV and HIV screening, but others not. There was an interviewee who got interferone treatment for his HCV status, others did not get it. None of the interviewees got any counseling/briefing/guidence regarding blood borne or sexually transmitted diseases, while some of them got flyers or read posters in the prison.
8. HIV positive inmates are separated from other inmates at Tököl.
9. HCV positive inmates reported being separated at intake and that they were subject to unnecessary safety precautions. Later, the separation ended.
10. The Hungarian prison system has created "prevention units" for drug user inmates, where they get informational and help services in a more comfort environment than average inmates. The aim is a more successful reintegration of drug users.
11. Inmates could name several services that prepare them for the time of release. They all found the services of psychologists, priests and NGOs useful.
12. According the interviewees, there is a need for more information on blood borne and sexually transmitted diseases

13. According to inmates, one of the biggest problems is boredom in prisons, hence more work opportunities and chances for activities would reduce risks related to blood borne and sexually transmitted diseases.

Participants of the program:

István Gábor Takács (HCLU) coordinator, research designer, author of the study report

Members of the Drug Prevention Foundation, research designers, interviewers

WP5	Activities	Outcomes/ deliverables	Date foreseen	Date of achievement	Level of achievement (measured by indicators)	Justification/ Problems encountered	Action to be taken to overcome the problem
1	2 national seminars	1 national seminar held	-	20.11.2009	High. 200 people attended. Video produced, 1005 views of the Connections presentation	Critical elements in the research resulted in that the Prison Administration delayed the continuation until the closure of the project.	Constantly asking for permission . Holding of second seminar is not possible.
		1 national seminar could not be held	2010	As the project closed and no developments happened with the Prison Administration, it is not possible to hold the seminar.			
2	Prison research and national action plan/suggestions	Study finalized based on the core parts of the project	August 2010	25.08.2010	Very valuable results, very useful for the improvement of the situation	Due to the promotion of the interim results, further cooperation with the Prison Administration stopped.	Were unable to continue research, Study written, possibility given to the Prison Administration to react in writing.
		National action plan	August 2010	-	It is not possible to base a national action plan on the results of the study, further cooperation would be crucial. Study paper written.	Due to the promotion of the interim results, further cooperation with the Prison Administration stopped.	The study based on the core findings is written, awaiting online publication .

The technical report was prepared by:

István Gábor Takács

Társaság a Szabadságjogokért
Hungarian Civil Liberties Union
1084 Budapest, Víg u. 28. Hungary
phone/fax: +36-1-209-00-46
takacsistvan@tasz.hu
www.tasz.hu www.drogriporter.hu
TÁMOGASSA ÖN IS A TASZ-T!
<http://tasz.hu/tamogatas>

Börtön és kockázatok

A „vérrel és szexuális úton terjedő fertőzésekhez kapcsolódó kockázati magatartások, kábítószer-használat, és a rájuk adott válaszok a magyar büntetés-végrehajtási intézményekben” című kutatás eredményei

Börtön és kockázatok

A „vérrel és szexuális úton terjedő fertőzésekhez kapcsolódó kockázati magatartások, kábítószer-használat és a rájuk adott válaszok a magyar büntetés-végrehajtási intézményekben” című kutatás eredményei

Connections

Integrated responses to drugs and infections across European criminal justice systems

A tanulmányt írta: Takács István Gábor

A tanulmány alapját képező kutatást a Drogprevenciós Alapítvány munkatársai készítették: Dávid Ferenc, Geist Gábor, Kovács Virág, Mészáros Márti, Szabó Réka, Takács István Gábor, Varga Mónika, Veres Ilona.

Köszönet a kutatásban nyújtott szakmai segítségért Bönde Zsoltnak és Fliegauf Gergelynek.

A borítón és a kiadványban látható börtönrajzok és fotók Fliegauf Gergely gyűjtései.

Fordította és a kiadványt tervezte Takács István Gábor. A helyesírást Gyárfás Vera ellenőrizte.

Társaság a Szabadságjogokért
1084 Budapest, Víg u. 28.
Telefon/fax: +36-1-209-00-46
www.tasz.hu
www.drogriporter.hu
tasz@tasz.hu

Drogprevenciós Alapítvány
1125. Bp. Kiss Á. u. 22/c
Telefon: +36-1-320-28-66
Email: vargaseparate@gmail.com
www.tucsere.hu

A Drogprevenciós Alapítvány kutatásának önrésze a Szociális és Munkaügyi Minisztérium támogatásával valósult meg.

Ez a mű Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported License alatt van.

A Connections project az Európai Bizottság 2003-2008-as Közegészségügyi Programja révén részesült finanszírozásban. A jelen dokumentumért minden tekintetben a szerző felelős, és az Európai Bizottság semmilyen felelősséget nem vállal a dokumentumban megjelent információ felhasználásával kapcsolatban.

The Connections project has received funding from the European Commission under the Public Health Programme 2003-2008. However, the sole responsibility for the project lies with the author and the European Commission is not responsible for any use that may be made of the information contained therein.

Tartalomjegyzék

A kutatásról	4
A kutatási terv	5
A kutatás folyamata 2007-2010 között	6
Limitációk	7
Módszertan és a beszámoló felépítése	8
Kockázatos magatartások és helyzetek	10
1 Egészségügyi vagy egyéb munka során bekövetkező balesetek	10
2 Fürdő és WC higiénés körülményei	10
3 Tetoválás	12
4 Testékszer - péniszgolyó	14
5 Verekedések	16
6 a. Szexualitás	20
6 b. Szexualitás – nemi erőszak	21
7 a. Legális pszichoaktív szer használat - gyógyszerek	23
7 b. Legális pszichoaktív szer használat - Tea, kávé, cigaretta, dobi, alkohol	24
7 c. Illegális pszichoaktív szer használat	26
7 d. Illegális pszichoaktív szer használat - intravénás	27
Elvonási tünetek kezelése bekerüléskor	28
A vérrel és szexuális úton terjedő betegségekről való tudás	30
A BV intézmények vér útján illetve szexuális úton terjedő fertőzések megelőzésére és kezelésére adott válasza - Szűrés, tanácsadás, kezelés	31
Az orvosi ellátásról általában	32
Civil szolgáltatások, lelkisegély, pszichológus	35
Drogprevenációs körlet	36
Segítség szabadulás utánra	37
Egyéb megjegyzések	38
A Civil szervezetek BV intézményekben zajló tevékenységével kapcsolatos kérdőíves kutatásról	40
Összefoglalás	41
A BVOP levele a tanulmánnyal kapcsolatban	43
I. Függelék	44
II. Függelék	50

A kutatásról

A kutatás a **CONNECTIONS - Integrated responses to drugs and infections across European criminal justice systems**¹ című nemzetközi együttműködés keretében került megvalósításra. A nemzetközi program célja a tagállamok büntetés-végrehajtási intézményeinek HIV/AIDS és egyéb kábítószer-használattal kapcsolatos fertőző betegségekre adott válaszainak fejlesztése volt.

A Connections program magyarországi együttműködő partnere a Társaság a Szabadságjogokért egyesület volt, amely megbízta a Drogprevenciós Alapítványt a börtönkutatás elvégzésével. A börtönkutatás célja a büntetés-végrehajtási intézményekben a droghasználat, illetve a vér útján terjedő betegségek kockázati tényezőinek feltárása, valamint az ártalomcsökkentő információ-átadás és szolgáltatások megvalósíthatósági lehetőségeinek és korlátainak felmérése volt.

A program távlati céljaként tűzte ki egy ártalomcsökkentő oktatás és tanácsadás modelljének kialakítását és tesztelését a büntetés-végrehajtás intézményi keretei között. A modell kialakítása a tervek szerint úgy történt volna meg, hogy az integrálható legyen a büntetés-végrehajtási intézményekben jelenleg is működő civil szervezetek szolgáltatásaiba.

A cél az volt, hogy a helyzetfelmérésen és a modelltanácsadás során szerzett tapasztalatok alapján javaslatok kerüljenek kidolgozásra a büntetés-végrehajtási intézményeknek a droghasználatra és a fertőző betegségek megelőzésére, kezelésére adott válaszainak fejlesztését illetően.

A kutatás önrészének finanszírozására a Szociális és Munkaügyi Minisztérium támogatásával nyílt lehetőség.

A program teljes végrehajtására a börtönkutatási engedélyezési folyamat elhúzódása miatt nem nyílt lehetőség, mindazonáltal a jelen tanulmányban bemutatott kutatás önmagában is olyan gazdag anyagot tárt fel, amely elegendő kiinduló alap ahhoz, hogy a BVOP a jelenségekre adott válaszait fejleszteni tudja.

¹ <http://www.connectionsproject.eu>

A kutatási terv

Az eredeti kutatási terv a következő volt:

1. Háttér-információk feltárása – A kutatás kidolgozásához szükséges szakirodalom, kutatások, jogszabályok, nemzetközi dokumentumok megismerése által.

2. A bv intézményekben jelenleg szolgáltatást nyújtó civil szervezetek munkájának megismerése – Emailben kiküldött kérdőíves felmérés segítségével, a BVOP által számunkra átadott civil lista alapján.

3. Kockázati magatartások azonosítása – Kvalitatív interjúkkal a következő csoportokban:

a) Volt fogvatartott intravénás droghasználóval a Drogprevenció Alapítvány tűcsere programjában (15 interjú).

b) Az előző pont alapján finomított kérdőívekkel jelenleg is fogvatartottakkal öt kiválasztott Büntetés-végrehajtási intézményben, intézményenként 3 személlyel (15 interjú). (Ezt végül az idő elhúzódása miatt nem lehetett kivitelezni)

c) Az első pont alapján finomított kérdőívekkel az öt kiválasztott Büntetés-végrehajtási intézményben az intézmény parancsnokával, egy egészségügyi személyzetettel, egy nevelővel, egy osztályvezetővel és egy körletfelügyelővel (25 interjú) valamint a BVOP illetékes vezetőivel. (Ezt végül az idő elhúzódása miatt nem lehetett kivitelezni)

Az öt kiválasztott intézmény a következő volt:

1. Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet 3. sz. objektum: Maglódi utcai büntetés-végrehajtási intézet

2. Budapesti Fegyház és Börtön, Kozma utca

3. Fiatalkorúak Regionális Büntetés-végrehajtási Intézete, Szirmabesenyő

4. Kalocsai Fegyház és Börtön

5. Büntetés-végrehajtás Központi Kórház, Tököl

4. Sikeres projekt esetén javaslatok, oktatóanyag kialakítása hosszú távon pedig kivitelezése

A kutatás folyamata 2007-2010 között

A program **2007-ben** kezdődött. 2007 elején megtörtént a program önrészének előteremtése, felvettük a kapcsolatot a BVOP-val, engedélyért folyamodtunk a kutatás kivitelezéséhez. A program úgy volt megtervezve, hogy először elkészítjük a túcserre kliensekkel az interjúkat, majd az itt szerzett tapasztalatok alapján módosítjuk a benti kérdőíveket és csak ezután megyünk be BV intézménybe folytatni a kutatást.

2007 első felében kidolgoztunk az első, 128 kérdést tartalmazó interjú kérdőívet, illetve egy kérdőívet a civil szervezetek számára. A civil szervezetek listájában a címeket frissítettük, kikerestük és ellenőriztük az emailcímeiket, majd elküldtük két körben a kérdőívet.

2007 második felében megkezdődtek a túcserében az interjúzások, a feldolgozásuk pedig 2008 elején elkezdődött.

2008 Novemberében előadást tartottunk a kutatás előzetes eredményeiről a Magyar Addiktológiai Társaság, a BVOP és a Connections program közös konferenciáján, melyen a BVOP részéről nagy számban megjelenteknek ismertettük a kutatást. Az előadás videón megtekinthető.²

2008 októberében informálisan tájékoztattunk minket a BVOP kapcsolattartónk, hogy ahhoz, hogy bejuthassunk a büntetvégrehajtási intézménybe folytatni a kutatást, szükséges lesz az engedélyünk megújítását kérni. Ezt kérelmeztük.

2009 decemberében a BVOP válaszában azt írta, hogy nem szükséges megújítani az engedélyt, továbbra is érvényben van.

2009 márciusában leadtuk a kutatásban résztvevő munkatársaink nevét úgynevezett "priorálásra", hogy ellenőrizzék a munkatársaink hátterét.

2009 márciusában a TASZ munkatársa előadásban ismertetette az előzetes eredményeket a Connections lengyelországi konferenciáján.

2009. május 27-én a Kábítószerügyi eseti bizottságban tartott a kutatásról meghívásra előadást a program koordinátora. Mivel új információ nem volt, ezért a 2008. novemberi előadás anyagát ismertetette, de nem lehetett a teljes előadást megtartani, csupán összegezni a lényeget, és azt is csak azután, hogy heves vita folyt arról a képviselők között, hogy egyáltalán meg lehet-e tartani az előadást. Pettkő András képviselő tiltakozott a kutatás megtartása ellen, Spiák Ibolya képviselő asszony pedig rágalmazásnak nevezte a kutatást. A bizottsági ülés jegyzőkönyvét itt lehet elolvasni.³ A bizottsági ülésen a sajtó képviselői is jelen voltak, a Hírszerzőn "Drog, vér, varratok: mi folyik a börtönökben?"⁴ címmel meg is jelent egy írás az előadásról. A cikkben volt néhány pontatlanság, amelyeket kérésünkre utólag javítottak.

2009 júliusában a BVOP-tól azt a választ kaptuk, hogy az Eseti bizottsági előadás és azt azt követő sajtómegjelenések nem festettek reális képet a jelenségről, ezért bár nem zárkoznak el a kutatás folytatásától, de 2009-ben már nem engedélyezik, és 2010-ben is csak úgy, ha új egyeztetés történik a kutatás módszertanáról. Továbbá három munkatársunk (köztük a program koordinátora) fennakadt a prioráláson, vagyis ők nem mehetnek be kutatást végezni BV intézménybe.

2009 augusztusában a DPA és a TASZ közös válaszlevelet írt, amelyben azt kérte hogy hadd folytassuk a kutatást 2009-ben, illetve kértük a prioráláson fennakadt munkatársak nevét, hogy ki tudjuk találni, mi lehetett a gond (egyikőjük sem büntetett előéletű, nyomozás vagy bírósági eljárás alatt nem áll.)

2009 novemberében azt a választ kaptuk, hogy nem lehetséges a 2009-es folytatás, megkaptuk a három nevet, de indoklást nem kaptunk arra vonatkozóan, hogy ők miért nem mehetnek be az intézményekbe.

2010 januárjában emailben kértünk időpontot, hogy egyeztethessünk a kutatás további sorsáról, de azt a választ kaptuk, hogy hivatalos postai levelet írjunk.

2010 márciusában elküldtük a postai levelet, **augusztusban** azt a választ kaptuk, hogy egyeztethetünk a kutatás folytatásáról.

2010 augusztusában a Connections program lezárult, ezért nem tudtuk a kutatás BV intézményekben történő részét elvégezni. A BVOP-nak ezután levélben felajánlottuk, hogy a tanulmányunk eredményeire írásban reagáljanak, melyet alfejezetként a tanulmányban közölnénk.

2010 szeptemberében a BVOP-tól a 43 oldalon szereplő válaszlevelet kaptuk.

² <http://drogriporter.hu/bortonkonf>

³ <http://href.hu/x/9if9>

⁴ <http://tinyurl.com/2wn95nc>

Limitációk

A kutatás nem reprezentatív és nem kvantitatív. Ez egy speciális, szűk mintán készített kvalitatív kutatás, amelyből a teljes börtön populációra nézve érvényes és számszerűsíthető megállapításokat levonni nem lehet, és nem is ez volt a célunk. Célunk az volt, hogy megismerjük, hogy ennek a magas kockázatú csoportnak (intravénás kábítószer-használók) milyen tapasztalatai vannak a BV intézményekben előforduló pszichoaktív szerhasználattal és vérrel és nemi úton terjedő betegségekkel kapcsolatos kockázatokról, és ezáltal hozzájárulhassunk ahhoz, hogy ezeket a kockázatokat csökkenteni lehessen. A reprezentativitás hiánya ellenére, a kutatás során feltárt tapasztalatok valódiak.

Az intézményekkel kapcsolatban sem törekedtünk reprezentativitásra. Bizonyos interjúrészek rendőrségi fogdáról szólnak, ezekben az esetekben ez a szövegből kiderül.

Mivel 2007-ben terveztük meg a vizsgálatot, az interjúba kerülés kritériuma az volt, hogy 2006-ban még mindenképpen BV intézményben kellett lennie az alanyoknak. Limitációja viszont a tanulmánynak, hogy nem tudjuk pontosan, hogy az adott idézetek mely évekre vonatkoznak, így bár lehet, hogy 2006-ban, 2007-ben vagy 2008-ban még volt börtönben, de a történet, amit elmesél még 2001-es. Annyit tudunk, hogy két interjúalany kivételével mindegyik alany 2000 után volt először börtönben. A másik két alany egyikének 1996-os az első emléke, a másiknak 1998-as. Mindez azt jelenti, hogy az interjúrészekben leírt körülmény azóta változhatott.

Limitációja a tanulmánynak, hogy a jelentős csúszás miatt az eredeti kutatási tervet nem tudtuk végigvinni. Szerencsére a jelen tanulmányban szereplő anyag a lényegét képezi annak, amit kutatni akartunk, a BV intézményben megismételt interjúk arra szolgáltak volna, hogy összehasonlító képet kaphassunk a jelenségről és hogy megszólaltassuk a fogvatartó személyzetet is ezekben a kérdésekben. A benti rabokkal elvégzett interjúk eredménye valószínűleg az lett volna, hogy ők kevesebbet tudnak ezekről a jelenségekről. A fogvatartókkal és BVOP-dolgozókkal végzett interjúk viszont nagyon fontosak a kutatás szempontjából, ezért áthidaló megoldásként a BVOP-t arra kértük fel, hogy írásban reagáljanak a tanulmányunkban kifejtettekre. Ezzel lehetőséget kívántunk teremteni arra, hogy a BVOP a kutatáshoz hozzá tudja fűzni mindazt, amit ezekről a jelenségekről és megoldásukról kommunikálni szándékozik, hogy a beszámoló olvasójának is realisabb és aktuálisabb képet tudjunk nyújtani. Sajnálatos módon a BVOP válaszlevelében leírta, hogy nem tartja a tanulmányunkban feltárt jelenségeket igazolhatónak. A BVOP levelét a 43 oldalon közöljük.

Módszertan és a beszámoló felépítése

Jelen beszámolóban a Drogprevenciós Alapítvány túcsereprogramját igénybe vevő intravénás droghasználókkal készített 15 interjú tapasztalatait mutatjuk be. A kvalitatív kutatásban 15 IDH személy vett részt (12 férfi és 3 nő), 128 kérdést tartalmazó félig strukturált kérdőívet vettünk fel velük.⁵ Az interjúban való részvétel feltétele az volt, hogy 2006-ban az alanynak még bv. intézetben kellett tartózkodnia. Az interjúkért minden alany 2000 forintot kapott. A személyenként másfél órás audiointerjúkat begépelt változatban elemeztük. Az elemzés nem tartalomelemzéssel készült, mert magukra a narratívákra, az elmondott történetekre voltunk kíváncsiak. Véleményünk szerint az alanyoktól vett idézetek sokkal pontosabb képet mutatnak a helyzetről, mint az összefoglaló megállapítások, ezért az összefoglalóban is leginkább az alanyoktól vett idézeteket közlünk és csak ott jegyzünk meg mást, ahol olyan többlet információt tudtunk meg, amit feltétlenül közölnünk kellett. A tanulmányban szereplő idézetek mind eredetiek, a szövegeket nem módosítottuk, ahol vágtunk a szövegben, ott jelölve van.

A kérdőívben kutatott fő területek a következők voltak:

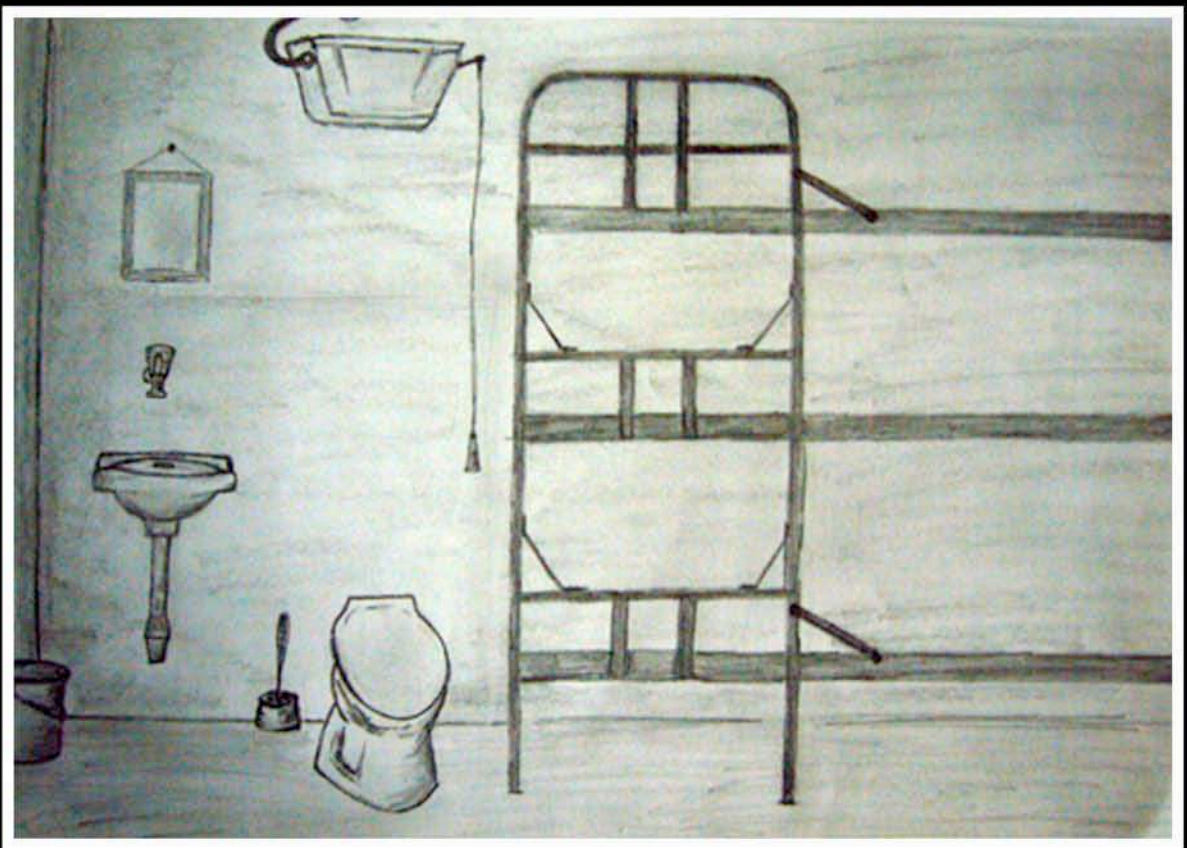
- Alapvető higiénés körülmények
- Fertőző betegségekről szóló tudás
- Szexualitás
- a, Legális pszichoaktív szerek használata
- b, Illegális pszichoaktív szerek használata
- Elvonás kezelése a bekerüléskor
- A BV intézmények vér útján illetve szexuális úton terjedő fertőzések megelőzésére és kezelésére adott válaszai

Az interjúk elemzése során ezeket a főbb kockázati tényezőket, helyzeteket azonosítottuk:

1. egészségügyi vagy egyéb munka során bekövetkező balesetek
2. fürdő és WC higiénés körülményei
3. tetoválás
4. testékszerek
5. verekedés
6. szexualitás
7. közös fecskendőhasználat
8. falcolás közben segítségnyújtás a másinak

A továbbiakban következnek először a kockázati helyzeteknek, majd a rájuk adott válaszoknak az interjúalanyok szavaival történő bemutatása.

⁵ A teljes kérdőív megtalálható az I. függelékben.

Kockázatos magatartások és helyzetek

1. Egészségügyi vagy egyéb munka során bekövetkező balesetek

Az egyik interjúalanyunk nem megfelelő védőfelszerelésben kellett egészségügyi eszközöket tisztítani.

„Én csak a saját tapasztalataimról tudok beszélni. Például amit a civil kórházban használnak ilyen nagy veszélyes-hulladékos konténereket, azokat speciel hozzánk hozták le Bernátkútra és mi mostuk ki őket kézzel. Mindentféle védőruha nélkül. Abba bele volt száradva fecskendő, véres, gennyes vattától kezdve a húscsapatig, tehát emberi húscsapatig. Dőlt belőle a dögszag és ezt mi kézzel, mindentféle védőfelszerelés nélkül, a zárkaruhánkba takarítottuk ki 32 forintos órabérért. És még egy kesztyűt sem kaptunk, semmit. Fel kellett borítanom a kukát és bele kellett négykézláb másznom és úgy kellett kitakarítani egy sima nyeles kefével.”

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

2. A fürdő és WC higiénés körülményei

“A rendőrségi fogdán [...] ott nincs bent WC. Hanem dörömbölsz, ha jön az ór, akkor kienged, ha nem, akkor meg magad alá csinálsz. Megesett, hogy az ór nem engedett ki, és akkor a szemetesbe kellett pisilni, mert már egyszerűen nem bírtam tovább.”

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön, 2-es 3-mas fokozat

“Az egyik vidéki előzetes házban [...] Aztán volt olyan, hogy az alsó szintre kellett lemenni, mert a felső WC-t tönkretették, aztán egy vödröt raktak be nekünk, és akkor abba kellett végezni a dolgunkat, amit aztán ki kellett vinnünk”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

I: Milyen sűrűn lehetett fürdeni?

A: A dolgozók minden nap fürödhetek, a nem dolgozók meg hetente kétszer.

I: Hetente kétszer. Hány személyes zárkában voltál?

A: Először 12 személyesben voltam.

- 30 éves férfi, két és fél hónap előzetes, 2 év 10 hónap börtön

“Amikor bekerülünk, akkor nem raknak be rögtön a többi elítélt közé, hanem 10 napig a szoktatóban vagyunk. Hát a szoktató zárkák azok borzalmasan néznek ki, például Baracskán. Az azt jelenti, hogy éjszaka, így hullott rám a vakolat a plafonról. Meg ott a WC-ajtót nem lehetett zárni, nem lehetett lehúzni a WC-t, illetve le lehetett húzni, csak fel kellett mászni a WC-re kulázás után, bele kellett nyúlni a WC-be, és föl kellett emelni az úszót, hogy lemenjen a kula, meg bent a szivacsok szét voltak szaggatva. Szóval ilyen pudvás volt az első benyomása az embernek, hogy Úr Isten, hova kerültem.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

Az interjúalanyok szerint a WC és fürdő tisztasága helyszíntől függő, van ahol nagyon koszos, máshol tiszta. Ez nagyban múlik azon, hogy mennyire tudják maguknak takarítani. A WC-használat utáni kézmosásra a legtöbben odafigyelnek. Fürdés több helyen csak heti kétszer lehetséges, akkor is nagyon hamar elfogy a meleg víz. Bőrfertőzések kockázatát jelentősnek ítélik meg a fürdőkben. Amikor nem lehet fürdeni, a mosásra használt lavórt használják tisztálkodásra. Mindenki a maga tisztálkodó eszközét, borotváját használja, csak körömmollót adnak kölcsön egymásnak. Kötszert, sebtapaszt az orvostól vagy az őröktől kaphatnak. Takarításhoz egy egy adag hypót lehet kérni. A WC-ben tiltott tárgyakat rejtenek el, itt történik kábítószer-használat, tetoválás és itt fordul elő szexuális aktus is.

3. Tetoválás

„Két lehetőség van a tetoválásra. Rajtam is van börtöntetoválás az alkaromon [...] Cipőnek bakancsot kapunk bent. Annak hogyha a talpát kivágja az ember késsel, és azt lekormolja. [...] Citrompótlót rakunk hozzá, meg a tollból a tintát ki tudjuk venni, akkor avval lehet ütni, egy vagy több tűt fogok, és cérnával összetekerek, fogom, belemártom ebbe a masszába, amit gyártok, és akkor bőr alá beütöm, és akkor egy ilyen kékes fekete nyomvonal marad utána. Hát nagyon csúnya tetoválások vannak bent egyébként a börtönben. Ilyen „apám”, „anyám”, meg „szeretlek”, meg „üss!” [...] Aztán van a metszett tetoválás, azt zsilett pengével csináljuk ... Fogják, kivágják a formát, így húsígvágják [...] akkor már bármilyen anyagot, ami van, bele lehet törölni így a sebbe. [...] És akkor van még egy harmadik lehetőség is. Az pedig az, hogy gépet csinálunk bent, mert hogy valamilyen módon be lehet bentre csempészni az ilyen hozzávalókat.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: Hát ezzel a Paróczai-féle módszerrel tetoválnak, tehát Rotring gép van átalakítva, ahhoz tűket vesz hozzá.

I: Rotring gép?

A: Igen. Az egy Rotring ceruza, és akkor van hozzá egy ilyen kis motor, amit lent a spejzon lehet kapni, egy ilyen távirányítós autó, vagy ilyesmi, azt megveszed, és akkor kiszedik belőle a motort, és össze van építve. Kettő vágógép, és akkor vagy telefon adapterrel működtetjük, vagy laposelem, vagy ilyesmi.

I: És milyen tű van benne?

A: Az rendes varrótű. Az van kireszelve csiszolópapírral, vékonyra.

I: És azt sterilizálják, vagy mit csinálnak vele?

A: Hát, öngyújtóval le szokták égetni, aztán kész.

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

“Így elég komoly bizniszeket lehet bent csinálni. Például egy ilyen kisebb tetoválás, ami például a kinti életben egy 4-5000.- Ft, tehát ez azt jelenti, hogy olyan 3-4 centi tetoválás, az bent a börtönben, az egy olyan négy kávé, egy négy dohány, meg egy négy Nutella. Szóval ezeknek van bent értéke. A dohánynak, a kávénak, az édességnek, meg a kajának. De egyébként meg lehet oldani úgy is, hogy készpénzhez jusson az ember. Szóval meg van mondva, amikor találkozom a családtagjaimmal, hogy erre a címre küldjél ennyi és ennyi pénzt, és hogy ha leküldi az anyám vagy valaki, akivel tartom a kapcsolatot kint a lóvét a másik elítéltnak a számlájára.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: Milyen eszközöket használnak?

A: A börtönben nagyon sok mindenhez hozzá lehet jutni. Namost a tetoválás az már egy teljesen más világ, nem az megy mint régen, hogy összeszerелеk egy motort meg satöbbi, hanem rendes szalon gépek vannak bent, szalon tűk [...] amit a rendes tetováló szalonokban használnak.

K: Ja, hogy konkrét profi gép?

A: Igen cakkumpakk bent van [...] és minden tűt egyszer használnak, szóval nincsen az hogy kétszer háromszor használnak egy tűt, egy embernél igen [...] tehát addig nem dobom el amíg meg nem csináltam a tetoválásodat, de én avval már mást nem tetoválok.

- 29 éves férfi, 2 és fél éve előzetes

K: Tetoválás.

A: A tetoválásért súlyosan büntetnek.

K: Mi jár érte?

A: Fogda jár érte, az meg nem szerencsés, mert ugye váltásban verik a rabokat az őrök.

K: A fogdán?

A: Igen, hogyha az egyik elfárad, akkor jön a másik. Ha letelt a műszakja a nappalosnak akkor jön az éjszakás.

K: de ettől függetlenül azért van (tetoválás)?

A: igen van.

- 29 éves férfi 3 hónap előzetes, fél év börtön

I: Szerinted mi lenne a megfelelő megoldás, mondjuk, a tetoválás helyzetére, erre a jelenségre a börtönben.

A: Hát, mondjuk, hogyha csinálnának egy termet vagy egy szalont erre.

I: Ahol, mondjuk, kik dolgoznának? Külsősök?

A: Vagy benti ember, ugye, mert biztos, hogy van olyan, aki tud tetoválni és bekerült. Ugyanúgy, mint egy fodrász, de ehhez neki ugyanúgy lehet csinálni ott.

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

A tetováláshoz használt tintával kapcsolatban említettek sima tintát, a tehének fülének a tetoválásához használt tintát, illetve kormozott gumit. A tetoválásához van aki hozatott be magának motort, más a spájzban kapható valamilyen eszközből szerelte ki, de a Venyigében volt akinek olyan gépe volt, mint amilyet a szalonokban használnak, és volt aki szerint ma már a profi gépek használata a jellemző. Van aki szerint gyakori a közös tetováló tű és tinta használata (pl. látott 1 tűvel 4-5 embert kitetoválni), mások szerint mindenkinek saját tűje van. A fertőtlenítés alkohollal, főzéssel vagy égetéssel történik, illetve:

„Hát, ilyen fogkrémes vízbe berakják a tűt. De akkor az meg van adva, hogy ez azé.”

- 33 éves férfi, 9 hónap előzetes, 1 év két hónap

Az interjúalanyok szerint jelentős a fertőzésveszély.

„[...] én láttam, hogy a gépeket hogyan sterilizálják. Van, amikor csak a tűt fogja, és így leégeti, de hát maga a gép belül ilyen véres, pudvás, mert hogy fölveri azt a tintás vért a gépre.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

„[...] ahogy tetoválsz, belenyomod, ugye véres tűvel nyomod bele a festékbe, és hogyha nem figyelsz oda, és a csávó ugyanazt a tintát adja, mint az előző, mert nem akarja kiönteni, akkor előfordulhat [fertőzés].”

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

„Tökölön láttam, hogy a srácnak az alkarjára csináltak egy tetoválást, egy elég nagy alkartetoválást, és elfertőződött a tetoválás, és magából a bőrből meg a húsból kellett eltávolítani egy részt, és ha jól tudom, akkor a kisujjára ráment a gyulladás, és a kisujja a mai napig nem mozog a srácnak. Szóval annyira nem volt lefertőtlenítve a dolog. Meg hát az a tű, amivel ütnek, nincsen beállítva rendesen a gép, van, amikor túl mélyre üt. És így idegeket átütnek, vagy nagyon erősen rányomja, hát nem szakképzett emberek dolgoznak bent.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

Az alanyok szerint kevésbé van szimbolikus jelentősége a tetoválásnak, mint régen. Míg régebben gyakoriak voltak a kézen pl. az öt pötty (négy fal között egyedül) tetoválások, illetve a különböző intézményeknek megvolt a saját jele, ez szerintük ma már nem olyan divatos.

G: Mit jelent szerinted egy fogva tartottnak, hogy ha tetoválva van a teste?

A: Bizonyos embereknek egy jelkép. Meg még hogy menőnek is tartják emberek, hogy börtönbe kerültek, mert hogy az olyan kemény, férfias, hogy én voltam itt, egy emlék. Magát is emlékezteti például, hogy ha mondjuk már szabad, és fürdik, vagy

meglátja a tükörben, hogy itt van, akkor emlékek. Akár jó, akár rossz emlékek, de ő így emlékezteti magát arra, hogy ő volt itt. Vagy mondjuk egy nőnek; meg tudja mutatni, hogy voltam itt, ebben az intézményben ennyi és ennyi évet. És lehet, hogy még oda is van tetoválva a lábára, mondjuk, hogy „Vác 2001-2008.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

4. Testékszer - péniszgolyó

Az interjúalanyok szerint fém testékszer előfordul, de a fémdetektor miatt nem jellemző. Van aki szerint a fémdetektoros kapun át lehet vinni például ökölbe szorított kézben fémtárgyakat is, mások szerint ez nem lehetséges. Amit elterjedtebbnek mondtak, bár egyre kevésbé divatosnak, az a péniszgolyó készítése.

„Hát, ami nagy divat bent a börtönben, [...] a nemi szervbe ültetnek be a srácok golyókat. Vagy a fogkefének a végét levágják, és akkor ledörzsölik ilyen henger alakúra, vagy golyó formájúra. Valamilyen módon lefertőtlenítik, alkohollal, vagy valami más módon, és akkor a nemi szervüket ráraják egy ilyen, vannak ilyen stokik bent. A börtön kihúzzák a nemi szervüktől, átütik valamilyen éles tárggyal, és akkor azt a megformált hengert vagy golyót bedugják bőr alá. Van, aki összehúzza öltéssel, ilyen egy-két öltéssel, van, aki pedig csak benyomja oda a bőr alá, és akkor valamivel ott elkötik. [...] Vannak kimondottan olyan emberek, akik erre szakosodnak, hogy ilyen golyókat üssenek be a másoknak, és nem igazán sterilizálják az eszközöket.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

I: És mit jelent a fogvatartottnak, ha van ilyen pénisz golyójuk?

A: Ez már nem azt jelenti, hogy valamit jelent, ez ilyen, hogy mondjam neked, ilyen vagányságból csinálják. Ilyen izgatóbb, mert nekem is van. 24 darab van.

I: 24? Mekkora ezek a golyók?

A: Ezek ekkorák, olyan, mintha egy kukoricacső lenne, úgy néz ki.”

- 33 éves férfi, 9 hónap előzetes, 1 év, két hónap börtön

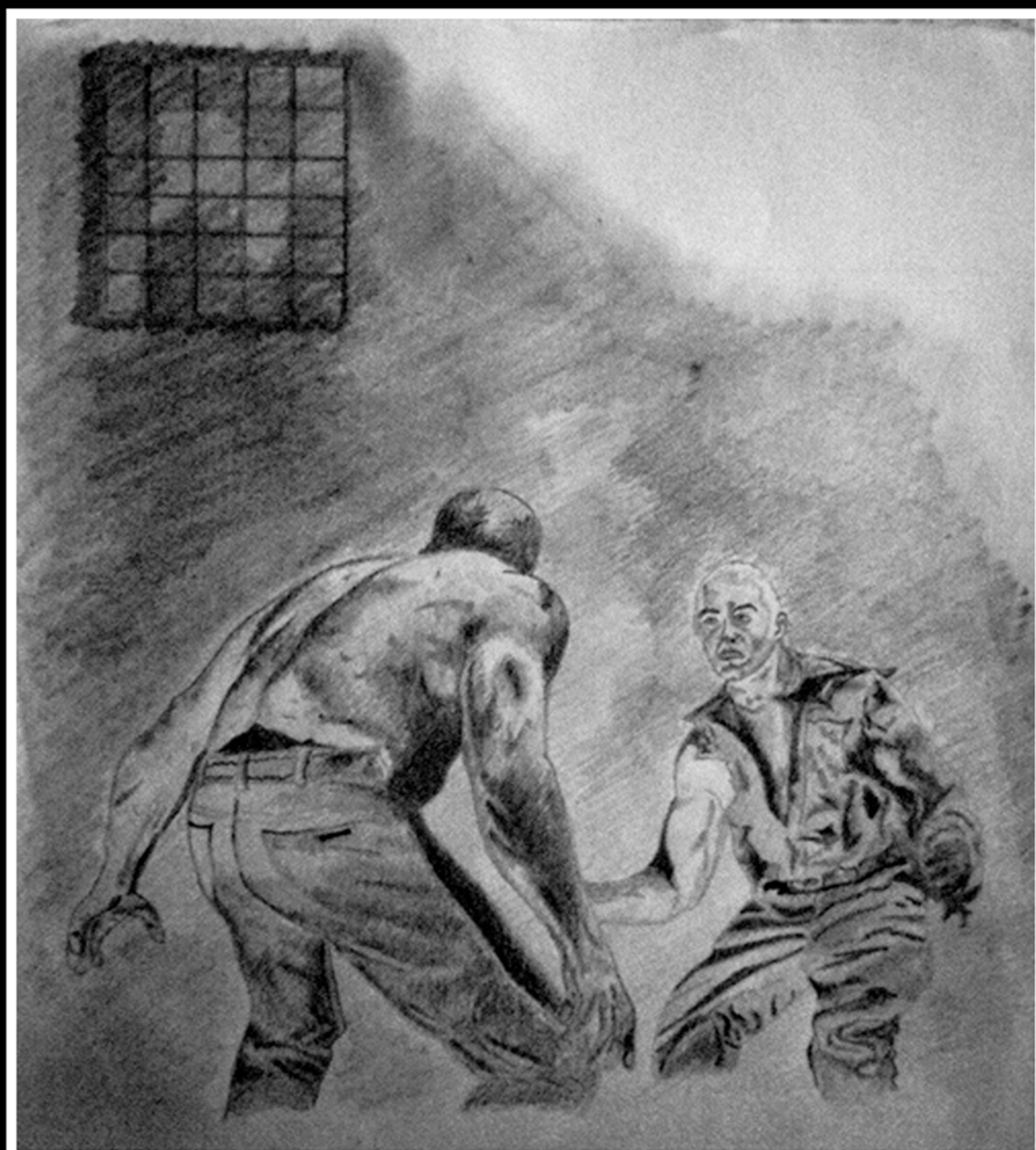
„Aztán a másik, amit csinálnak, vazelint nyomnak be a nemi szervükbe, és ettől így nagyobb lesz, szélesebb lesz a nemi szervük. Hát így elég brutális. Láttam olyan fertőzéseket bent. A srácnak ilyen lilára, kékre volt elszíneződve az egész nemi szerve. Aztán vannak bent, akik fülbevalót raknak be, ez teljesen hétköznapi. Vagy a mellbimbóba piercinget. Láttam bent srácokat, lányokat, akik köldök piercinget rakattak be maguknak.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A „beütő” készülhet még úgy, hogy egy borotvapengéből letörnek egy darabot és azt erősítik rá egy hosszúkas tárgyra, pl. borotványélre. A gömb vagy henger alakú golyó készülhet még a vízcsap átlátszó műanyag részéből, a csiszolás történhet csempén vagy törülközőbe nyomott fogkrémmel. A fertőtlenítésre említettek főzést, alkoholt és nyálat. Az átütés előtt átvilágítják, hogy nincs-e ott vastagabb ér (néha előfordul, hogy ért ütnek át, ami nagyon vérzik). Ha kitudódik, hogy valaki péniszgolyót ültetett be, akkor az alanyok szerint a legtöbbször a kórházban a golyót kisedik. Természetesen a golyó beültetése során is jelentős a fertőzésveszély.

“Van, amelyik doktor azt mondja, evvel meg evvel a dologgal kenegesse, ezt vagy azt csinálja vele. Viszont van olyan doktor bent, doktornő például Baracskán, aki meg sem nézi, hanem azt mondja, hogy itt van fájdalomcsillapító, meg gyulladáscsökkentő, szedje. És akkor, ha hetek múlva visszamegy az ember, hogy csak rosszabb lett az állapotom, akkor felküldik az embert Tökölre. És akkor ott, hallottam már olyant, hogy felvágják, leszivattyúzzák belőle azt az idegen anyagot, amit magukba nyomnak, meg kiveszik a golyót. Így elég komoly problémák szoktak különben ebből adódni.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

5. Verekedések

Az interjúalanyok szerint az összezárttság és zsúfoltság, az egy ember miatti kollektív büntetések növelik a feszültséget és a verbális és fizikai agressziót. A kisebb sérüléssel járó verekedések miatt nem szólnak a fogvatartottak, mert mindkét félnek, vagy akár az egész zárkának büntetés jár érte. Az interjúalanyok többen is említették, hogy a kisebb sebeket ha kell, összevarrják maguknak cérnával, vagy damillal. A fertőtlenítőszerrel külön lehet kérni az őről alkalmasszerűen valamilyen konkrét seb kezelésére. Ha valaki hivatalosan kapott Betadint egy sebre, akkor előfordul, hogy azt nem adják vissza, és használják, amíg elfogy.

“Ami problémát okoz abban, hogy nagyon sok ember van összezárva, hogy ha olyan zárkába kerül be az ember, ahol tényleg sok ember van, ott nagyobb a valószínűsége annak, hogy ilyen verbális, illetve így fizikai erőszak lépjen föl, mert hogy az embereket zavarja, hogy ha sok ember van összezárva. Meg nagyobb a lehetőség arra, hogy így a zárkát beszívassák az őrök, mert hogyha egy-két ember hülye a zárkában, és olyan dolgokat csinál, amik nincsenek megengedve, nincsenek engedélyezve, azért az egész zárkát beszívadják. És ennek megint csak a következménye az, hogy verekedések törnek ki.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: Egyébként vannak intézmények, ahol divat a késelés. Mert hogy bent bugylibicskát kapunk, de például a kanalat vagy a villát ki lehet így elég komoly szinten húzni... És ilyen szurkálásoknál is az a két lehetőség van, amit az előbb elmondtam a verekedésnél. Valaki el sem megy orvoshoz vele, inkább bent lefertőtleníti a sebeit, sőt van, aki össze is húzza magának a sérülést. Valaki meg így automatikusan feldobja a másikat, hogy engem megszúrtak. De ez a második nem olyan számottevő, szóval inkább így elpalástolják ezeket a dolgokat, mintha nem történt volna semmi.

K: És akkor ezek nem is kezelődnek, mármint orvosilag, ezek az esetek?

A: Van, amikor nem, van, amikor igen. Szóval, hogyha elfertőződik egy ilyen szúrás nyom, akkor elmegy a srác, és akkor valamit kitalál, de így balhék szoktak belőle lenni, mert az orvos már így rögtön dobja az őrnek.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

„Szóval ez is hely kérdése. [...] Valahol ilyen bevett szokás, hogy így verekednek egymással az elítéltek. Valahol még az őrök így el is nézik azt, hogy verik egymást az emberek. Sőt, csinálnak olyant, hogy bizonyos szolgáltatások fejében berakják azt az elítélteket a többi elítélt közé, akiről tudják, hogy szét fogják verni. Sőt, csinálnak olyant is, hogy ha nemi erőszakos kerül be, vagy olyan ember, aki gyerekekkel fajtalanzkodott, azt direkt olyan helyre rakják, ahol szétszívadják, és így a szemük láttára verik össze.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: Hát ugye vannak a menők, vannak a semlegesek, meg idézőjelben mondván, vannak a csicskák. A menők azok, akik mosatnak magukra, eljárnak ide-oda kártyázni, mondjuk azok, akik általában bevédik a másikat. Semlegesek azok, akik nem állnak sem itt, sem ott, tehát ők azok, akik kiállnak magukért, nem tartoznak az erős, úgymond ütőképesebb csapatba, de kiállnak magukért. A többiek az elnyomottak, a csicskák, akik cigiért, kávéért, ezért, azért mosnak.

K: Ha valaki megsérül egy ilyen verekedés közben, akkor azzal mi lesz?

A: Semmi. Általában ezeket a boxokat nem nap közben szokták elintézni, hanem zárás után, este. Reggelre, ami vérzett, az már nem vérzik. Nem divat börtönben beköpní, elmondani az őröknek. Mert megkérdezik az őrök, hogy mi történt. Nem divat elmondani, sőt tiltott elmondani, hogy mi történt. Általában azt szoktuk mondani, hogy mit tudom én, elestem, vagy ráléptem a szappanra a fürdőben, és elcsúsztam, vagy rám borult, leestem az ágyról.

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

„Hát, voltam Baracskán egy 36 személyes zárkában. És ott, mint elmondtam, bitumenből volt a talaj, és 3 szintes emeletes ágyak voltak. De ha jól tudom, amióta beléptünk az Unióba, azóta nem lehet ilyen 3 emeletes ágy. És emlékszem rá, hogy amikor jött a Dávid Ibolya, akkor előtte egy héttel már az örök beszóltak, hogy csavarozzuk szét az ágyakat, és amikor jött, szóval jöttek a látogatók, akkor le kellett szednünk az ágyakat, meg ki kellett vinnünk a raktárba őket, mert csak kettes ágyak lehetnek bent a zárkában. Egyébként ez a 36 fős zárka már megszűnt, ha jól tudom. Igen, megszűnt. De borzalmas volt.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

„A 'hippi' azt jelenti, hogy mondjuk így hétfvégén, vagy akár így hétköznap is, van olyan, hogy egy kábítószer-kereső kutyát engednek be, akkor az ott végigmegy mindenhol. Valamikor csak a kutya elkezd így ugatni valami gyógyszerre, akkor fogják, kipakolják az egész szekrényt. Kiviszik a kutyát, és azután az összes szekrényt kiborítják ... Meg hétfvégenként csinálnak ilyen nagy hippiket, akkor fogják és a virágokat is leszedik. És akkor, ha valakik hülyeséget csinálnak egy ilyen zárkában, akkor utána ez rendszeresítve van, tehát egy hónapban nem csak a megszokott egy-két hippit van, hanem csinálnak egy három-négy hippit. Akkor kibasznak mindent a zárkából, utána vissza kell pakolni időre, meg kell időre csinálni a rendet, a tisztaságot. De hát megcsinálják azt az örök, illetve akik így jönnek hippizni, a biztonságiak, hogy így a virágnak, szóval az egész virágot kitépik virágfölddel együtt, és kidobják a zárka közepére. Nem is keresnek semmit igazán, csak hogy megszívassanak minket.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: Hogyan lehetne csökkenteni a zsúfoltságot szerinted?

A: Hát, minimum felére csökkenteni a zárkalakókat, lakóknak a számát. Talán le kell foglalni az embereket, munkát kell nekik adni, mert az unatkozás miatt van nagyon sok.... Nem adnak munkát nekik. Én nagyon sok munkát el tudnák képzelni, amit lehetne a raboknak adni, és nagyon olcsón el tudnának végezni a rabok, és még is azt csinálják velük, hogy egyszerűen nem foglalkoztatják őket. Pedig a rabok tized annyiért megcsinálják, azt amit más ember több ezret elkér. Amit egy normál ember 500.- Ft-os órabérért végez el, azt én megcsinálom 100.- Ft-ért.

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

A kérdőívben vonatkozott egy kérdés arra, hogy vannak-e beavatási szertartások a BV intézményekben. A vérszerződésről mindenki egyöntetűen azt mondta hogy nincs, vagy legalábbis nem hallott ilyenről. Beavatási játékok előfordulnak viszont, de az említettek egyike sem jelent kockázatot a vérrel és nemi úton terjedő fertőzéseket illetően, pusztán érdekességképpen mutatunk be párat.

A: Van a menyasszonyos.

K: Az mi?

A: Azt a saját bőrömön tapasztaltam. Hogy házasságkötés, annyi a lényege, hogy menjek be a WC-be felöltözni, törülköző, meg bugyi legyen rajtam, és akkor van az anyakönyvvezető és van a házaspár. És akkor nézek rá. Férjemmé fogadom és feleségemmé, oké akkor üljenek le, na most a leülés az olyan, hogy a fehér lepedővel le van terítve a stoki. Hát a menyasszony helyén nincsen stoki, hanem alatta egy lavór víz van. Na most ez jó.

K: Milyen ilyen játékok vannak még?

A: Ez. Ezt az egyet ismerem. Nem, még volt az erre csörög a dió.

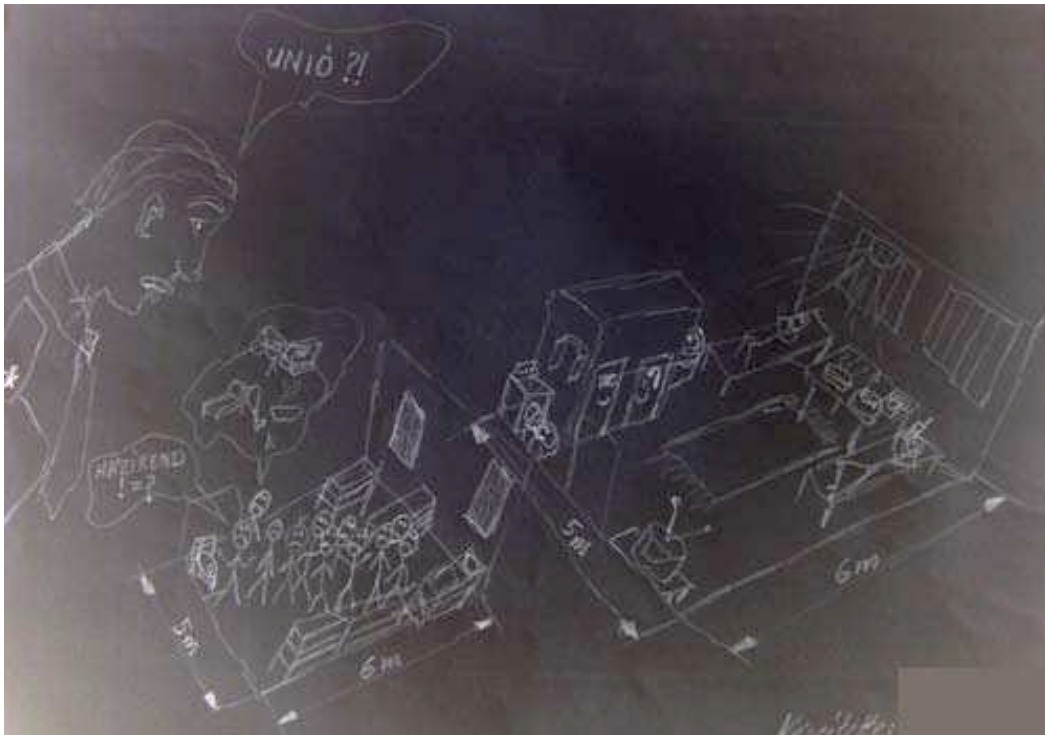
K: Az milyen?

A: Ez a szembekötődis játék. Ennyi volt még. Hát most az, hogy hátulról melyik fogja meg a mellemet. Ilyesmi.

- 27 éves nő, 3 hónap előzetes

“Beavatási szertartás? Hát ugye az új, az úgynevezett első büntényeseket azért szokták így szlengben mondom, szívatni. Olyanok vannak, hogy mit tudom én, ül az ágyon, és akkor a másik beleszól egy ilyen nagy pohárba, utánozza a hangosbeszélőnek a hangját, hogy X Y azonnali szabaduló, pakoljon össze. És amikor már összepakolt, bepakolt a szekrényébe, és összepakol, és szólnak neki, hogy dörömböljön már ki, hogy mehet, kész van, és akkor kiderül, jön az ő, és mondja neki, hogy mi a francot csinálsz.”

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

6. a. Szexualitás

„A szexualitás bent ilyen rövid ítéleteseknél nem olyan számottevő. Szóval inkább a hosszú ítéleteseknél van, meg inkább a fiatalkorúaknál. Szóval csak egy pár alkalommal volt, többségében így a fűdőkben szokták elintézni az elítéltek a szexuális dolgaikat.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön, 1. Fokozat

„Vannak olyanok, akik ezt nem bírják kordában tartani, meg ilyesmi, de azoknak külön van Vácon egy elkülönített szint, ahol ők vannak.”

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön, III-mas fokozat

„Úgy, mint itt a kinti életben, bent is vannak prostituáltak, férfi prostituáltak, akik bizonyos fizetség ellenében megtesznek neked bizonyos szolgáltatásokat. Fizetni sok mindennel lehet, cigivel, kávéval, alkohollal, kábítószerrel.”

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön, 2-es 3-mas fokozat

A: *Igen, igen. Olyan esemény, a szexuális dolgaikat ott bonyolítják, a mi zárkánkban is volt olyan. Az egyik kislány szerelmes lett egy fiús lányba, és hát ott oldották meg a szexuális problémáikat.*

K: *És erre ti hogy reagáltatok?*

A: *Én belátó vagyok ebből, én örököttem.*

- 44 éves nő, ? évig börtön

“Egyetlen egy dologról tudok, amikor ezt a homoszexuális fiatalembert Sándorházáról átvitték Mélykútra, Bernátkútra, mert ott volt az elsősegély hely. Vagy igaz, vagy nem, elhíresztelték, hogy azért vitték át, mert AIDS-es. Na most, mindenki rohant, akivel szexuális kapcsolata volt, mindenki rohant le az elsősegély helyre. És meg kellett mondani, hogy elnézést, Gipsz Jakabbal szexuális kapcsolatom volt, lehet, hogy AIDS-es, szeretném magam megnézetni.”

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

K: *El tudsz-e képzelni olyan feltételeket, amelyekkel a fogva tartottak szexuális életén lehetne javítani?*

A: *Persze. Lehetne nekik intim szobákat kialakítani.*

K: *Mi az az intim szoba?*

A: *Hát egy olyan szoba, mint például vannak a német börtönökben is, hogy a rabok bizonyos, ha jól viselkedik, jutalmazásként eltölthet, mondjuk egy 24 órát, eltölthet a feleségével egy szobába. Ott van bent egy konyha, ott tudnak főzni saját maguknak, eltölthetnek egy vacsorát, utána ágyba bújhatnak, kefélhetnek egy jót. És eltölthetnek egy 24 órát, mondjuk negyedévente egyszer. Ez egy olyan embernek, akinek 5 évig bent kell lennie, szerintem egy iszonyú nagy felüdülés negyedévente egy ilyen alkalmat megragadni. Van miért jól viselkedni. Mert ilyenkor az ember nagyon megnézi, hogy mit csinál. Kétszer is meggondolja, hogy belemenjen-e abba a verekedésbe, mert nem fogja kockáztatni azt, hogy egy 24 órát a feleségével lehessen. Vagy éppen van az eltáv is ugyanígy. 24 órás eltáv, 2+1 nap eltáv, vagy 3+1 napos eltávok, ezt nem szokták veszélyeztetni az emberek, inkább lenyeli a szart.*

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

Óvszert van aki szerint minden probléma nélkül lehet bent a “spejzban” vásárolni, csomagba bekérni illetve nevelőtől kérni, mások nem tudtak ilyenről.

„Egyébként, amit én tudok így a benti homoszexualitásról, odafigyelnek arra, hogy a nemi úton terjedő betegségek, azok ne nagyon nyomuljanak, például tudok olyan párokról bent a börtönben, akik a szeretkezéseiket óvszerrel csinálják. Szóval erre nagyon odafigyelnek bent a börtönben. És ott bent is olyan kapcsolatok alakulnak ki

férfiak között, hogy hűséges a párjához, megvédi a többi elítélttől, hogyha csomagot kap, akkor megosztja a csomagját vele, szóval rendesen, mint egy kinti kapcsolatot. ”

- 30 éves férfi 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

6. b. Szexualitás – nemi erőszak

A: „Úgynevezett „kajak baszás”, tehát, most lefogjuk, és megfarkalják, ilyenről egyetlen egyszer hallottam, de az, az illető pedofil volt, és így álltak bosszút az emberek.

K: Ehhez kapcsolódik a kérdés, hogy előfordul-e nemi erőszak a börtönben?

A: Elő. Elő.

K: Mennyire gyakori, vagy ritka?

A: Ritka, nagyon ritka. Általában olyan embereket szoktak nemi erőszakkal büntetni, akik mondjuk nemi erőszakot követtek el, gyerekgyilkosok, pedofilok.

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

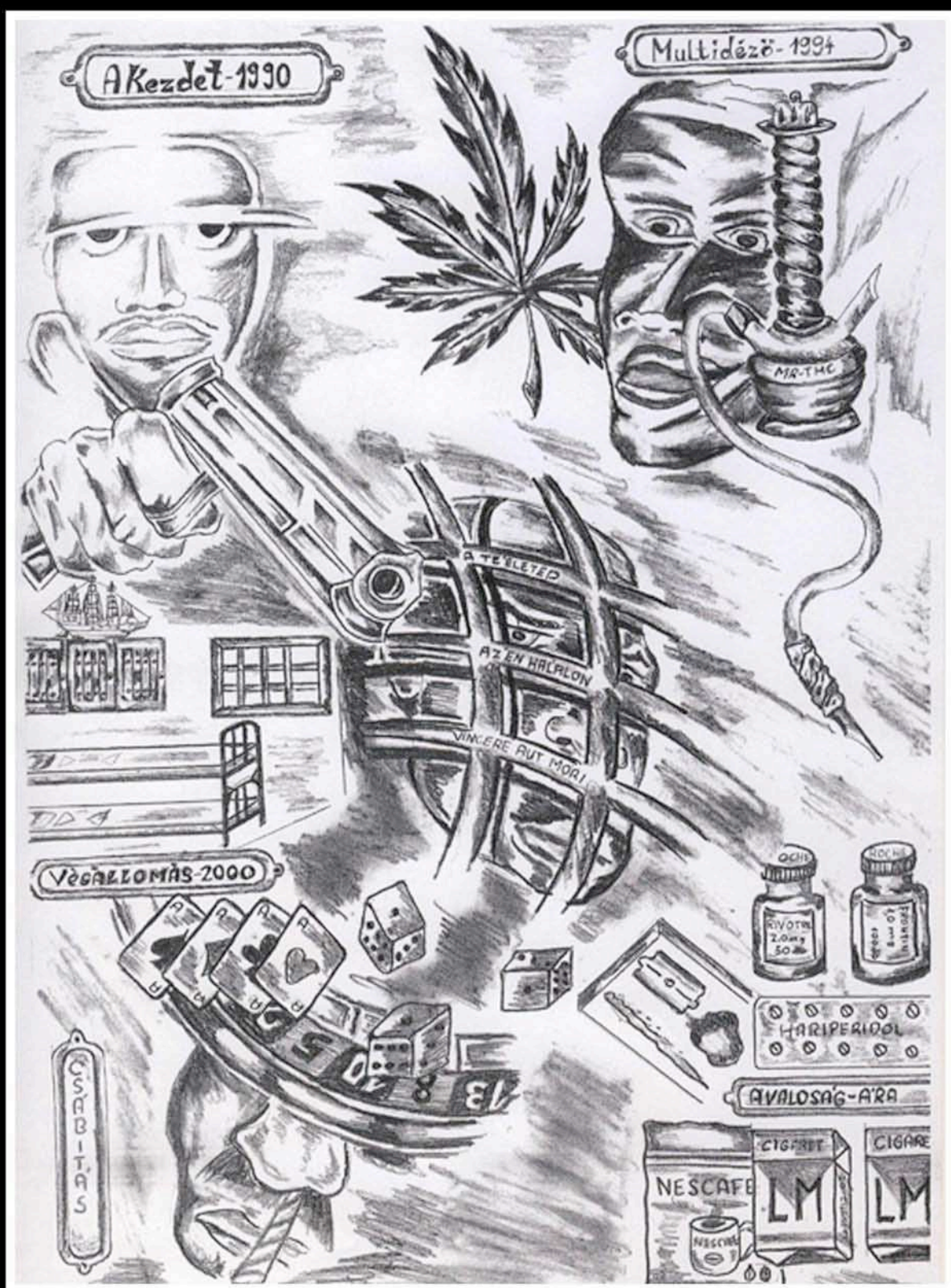
„Hát inkább a fiatalkorúakban. Szóval a fiatalkorúak, azok tényleg brutálisabbak, erőszakosabbak is, meg ott ilyen bevett szokás, ez az erőszakoljuk meg egymást, meg verjük meg egymást.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: Megítélésed szerint, megközelítőleg hányad része derülhet ki a nemi erőszakot elkövető eseteknek?

A: Húsból egy. Igaz, hogy az, akin elkövetik, ugye, az szégyelli, mert azt megbélyegezettként kezelik, egy. Kettő; hogyha elmondja, hogy kik voltak, ugye a társaik ezt megbosszulják. [...] Az a helyzet, hogy a BV-k között is van vándorlás. X Y-t innen átviszik oda, és ha egy BV-ből jöttek, futótűzként terjed a hír, hogy valakit, és ujjal mutogatnak rá.

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

7. a. Legális pszichoaktív szer használat – gyógyszerek

K: *Mennyire elterjedt, hogy gyógyszereket fogyasztanak a fogvatartottak?*

A: *Nagyon. Azt mondom, hogy minden második.*

K: *Mik a legelterjedtebb gyógyszerek?*

A: *Rivotril, Dormicum, Xanax.*

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

Az interjúalanyok említették még a leponexet, szemcseppet, becsempészt metadont, testépítőszereket, morfium ampullát, hígítót, Vácon női hormon tablettákat, máshol testépítőknél férfi hormon tablettákat. Nőknél említettek ablakmosó folyadékot.

K: *Mire használják ezeket?*

A: *Hát, hogy megbolonduljanak. Sokat vesznek be. Tehát nem az, hogy egy-két szemet, hogy jó nyugodt legyen, vagy ne gondoljon haza, hanem bevesznek hús, harminc szemetet, meg fölszívják orrba. Ilyen baromságokat csinálnak. [...] Ez a zárkatársam volt ez Tökölön, bevett ötven szem Rivotrilt. Azt mondja, három napig azt sem tudta, hogy hol van. Kiment sétálni a folyosóra, utána lezártak minket este, beült a WC-re egy kis tükörrel, meg pengével, és a saját aranyerét kivágta az ember. Aztán három hónapig ott is volt a kórházban, míg megcsinálták neki.*

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: *Hogyan jutnak hozzá a fogva tartottak, mondjuk, a Rivotrilhoz, vagy máshoz?*

A: *Hát ez úgy van, hogy egy ember behozat 3-400 szemet, és akkor lehet venni. Egy szemet egy doboz cigiért, vagy két dohányért, vagy ilyesmi, vagy kávéért. Általában 4-500 forint egy szem.*

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: *[Egy szem Rivotril ára] egy csomag dohány. Átlag 300 Ft.*

K: *Tehát, 1 db Rivotril az egy csomag dohány.*

A: *Igen, vagy egy doboz cigaretta 2 szem Rivotrill, vagy egy csomag kávé 3 szem Rivotrill.*

- 30 éves férfi két és fél hónap előzetes, 2 év 10 hónap börtön

„Tehát ott a nők megveszik, ezeknek a terápiásoknak ír fel az IMEI elég sok nyugtatót meg altatót meg fityfenét, és akkor általában ezek a terápiások szegények, mert nem dolgoznak, alkoholbetegek, és hogy mondjam, még az almájukat is eladják cigiért, nemhogy a gyógyszerüket.”

- 44 éves nő, ? évig börtön

7. b. Legális pszichoaktív szerek használata – tea, kávé, cigaretta, dobi, alkohol

„Iszonyat sok kávé meg tea fogy. Nagyon sok. Nagyon nagy mennyiségekben fogy. Nem is tudom neked elmondani. A kávé azt folyamatosan isszák. [...] egy dohányos, aki kint elszívott egy dobozzal, az bent az idegeskedéstől, meg minden, az elszív bent úgy három dobozzal.”

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház majd börtön

K: *Mennyi mennyiséget fogyasztanak kávéból, teából?*

A: *Teából is és kávéból is rengeteget. Mert hogy valójában mind a két dolog így doppingolja az embert. Ismertem bent olyan elítéltet, akinek egy csomag, egy 600 grammos nescafé az két napra volt elegendő.*

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: *Mekkora jelentősége van a cigarettának bent?*

A: *Nagyon komoly értéke van. Mint például kint a pénznek, akkora értéke van a dohányynak.*

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

„A dobi az úgy készül, hogy vegyünk egy fél literes poharat, abba belerakunk úgy 20-25 darab teafiltert, kiforraljuk ezt a 20-25 teafiltert, kiforraljuk, mint az állat, nagyon keményen. Ebből lesz egy szénfekete főzet, ahhoz mondjuk, hozzáöntünk még egy fél csomag kávé. És akkor ezt megisszuk [...] van, aki bedob mellé gyógyszert. Iszonyatosan szétcsavarja az embert.”

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

K: *Teán, kávéon kívül valamit még tesznek hozzá?*

A: *Én, ha jól tudom, akkor nem. Gyógyszereket szoktak még szedni. Rivotril, meg más ilyent. Van, aki még görcsoldót is szed még hozzá, merthogy már olyan régóta használják a dopit, mert egyébként a dopira is rá lehet állni, hogy már begörcsöl tőle a teste, hogyha megissza.*

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

Mert hogy akár még egy-két deci vodkát is meg lehet csinálni, hogy így behozzanak karácsonyra, csak nem egy 3-400 forintba kerül, hanem egy 10-15 ezer forintba.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

7. c. Illegális pszichoaktív szer használat

A: Ez a legfontosabb része, hogy megengedhessék anyagilag maguknak.

K: Melyek a leggyakrabban használt tiltott szerek?

A: Fű. A leggyakrabban használt szer a fű.

K: De annak szaga van, nem?

A: Igen.

K: De amikor az ég, akkor azzal könnyű lebukni. Nem?

A: Igen, igen. De nem tudom, hogy miért, de azzal találkoztam a legsűrűbben.

K: Hogyan használják ezeket a szereket?

A: Fogja, odaáll az ablakhoz és szívja. Azt kész.

K: Mint a kollégiumban tulajdonképpen.

A: Persze. Nem szeretik a partydrogokat, a spurit, extazit, mert egyébként meg bevagy zárva, és akkor még felpörgetni magadat egy olyan partydroggal, amivel menni kell, táncolni kell. Nem éri meg. A heroin meg megint csak egy olyan dolog, hogy betompítja az embert, ez köztudott. Ha most azt észreveszik rajtad, hogy betompulsz, mint az állat, az megint csak tré. Ha a fűvet meg elszívod, akkor kurva jó kedved van meg minden, röhögsz is, de magadnál is vagy, és képbén vagy.

K: Kokain, hallucinogének esetleg?

A: Nem, nem jellemző. A kokain az túl drága, hallucinálni meg minek, úgy is ez egy rossz álom, hogy idebent van az ember, nem hogy még hallucinálni.

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház majd börtön

„Hát a leggyakoribb, az a fű, meg a Rivotril, de én heroinoztam is bent, speedeztem is, füveztem is. Tehát, amit akartam, azt meg tudtam szerezni.”

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

„Hát, hogyha nincsen bent cigarettapapír, akkor ugyanúgy, mint a dohánynál, így a füvezésnél is újságpapírba csomagolják a spanglit.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

„Én heroint vettem, meg fűvet...A rabok általában vagy beszélőn, vagy csomagban becsempéztetik. Az őrök meg simán be tudják hozni.”

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

„Ahol én voltam a drogprevención, ... ott is fogyasztottak a zárkatársaim kábítószer. ... És akkor én pisíltam egy másik embernek...”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: Hogyan érik el a kábítószer használó fogva tartottak, hogy az őrség ne vegye észre a szer használatát?

A: Az az igazság, hogy a börtönben sok ember van, így az őrök úgy vannak vele, hogy van egy-két ember, akit így kipécéznek maguknak, és egész nap avval foglalkoznak. És így a többi emberre nem igazán van idejük. Csak így bejönnek, megnézik, hogy minden oké a zárában, hogyha zárt körletben vagyunk. Szóval így az embernek nem sokat kell tennie azért, hogy ne kerüljön az őr elé, csak így elvan. Egész nap bent van a zárában, nézi a TV-t, vagy bármi. Le tudja magát foglalni. A lényeg az, hogy ne kerüljél az őrség szeme elé, ne lássa rajtad, hogy be vagy állítva.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: Hát vagy elbújok az őr elől, vagy hogyha váltás is van, és fel kell sorakozni, akkor a sor végére állok, vagy a közepére, és így lehajtom a fejem, vagy ilyesmi, hogy ne kelljen a szemébe nézni, aztán ennyi. Vagy zárás után csinálja az ember, kész. Vagy hétvégén, mert akkor lazábban vannak. Mit mondjak, egész nap az őr nem foglalkozik veletek, csak estére, és bezár, és kész.

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: Az őrök használnak-e kábítószeret bent?

A: Hát ilyen doppingszereket inkább. A kávéra ők is rá vannak állva, meg amiről tudtam bent a börtönben, így füveztek, meg amfetaminoztak. De így munkában nem nagyon. Inkább az alkohol az, ami látványos bent a börtönben így az őröknél.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A leggyakoribb bent használt illegális szernek egyöntetűen a kannabiszt tartották az interjúalanyok. Bár a férfi interjúalanyok körülbelül fele használt bent heroint, a heroint és az intravénás használatot szintén mindenki ritkának tarotta. A nők nem számoltak be heroinhasználatról. Az illegális szerek a büntetés-végrehajtási intézményben az interjúalanyok szerint körülbelül kétszeres áron kaphatóak. A kábítószer a BV intézményekbe látogatáskor, csomagban, az őröktől vagy olyan civil munkásoktól kerülnek be, akikkel a rabok munkájuk során érintkeznek. Akik használtak bent kábítószer, azt mondták, hogy könnyű elkerülni az őrök figyelmét: általában késő délután, este használtak és kerülték a figyelmet.

7. d. Illegális pszichoaktív szer használat – intravénás

“Már bent is hozzá lehet jutni a kemény drogokhoz, egyébként a kábítószernek a megvásárlása, az is egyszerű bent a börtönben. Ami egy kicsit nehezebb, az az eszközöknek beszerzése, például a fecskendőnek a beszerzése, és az is necces, mert én láttam már olyant, aki több hónapon keresztül használt egy fecskendőt. Meg cserélgetik egymás közt a fecskendőt bent az elítéltek.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: És intravénásan használtad vagy fóliával?

A: Intravénásan.

K: És honnan volt tud hozzá?

A: Hát azt is, ugyanúgy. Sőt, azt már az őr hozta nekem...

K: És milyen gyakran használtad?

A: Hát, olyan egy hónapban négyszer kb. Mindig általában a szabadnapomon használtam csak, amikor nem dolgoztam.

K: És használta más is a fecskendődet?

A: Nem.

K: És te, hányszor használtál egy fecskendőt?

A: Kétszer, háromszor.

K: És hova tudtad rakni a használt fecskendőt?

A: A WC-be lehúztam.

K: És mennyire gyakori, hogy mondjuk, intravénásan használnak bent, szerinted?

A: Az annyira nem. Nem tudnak hozzájutni a fecskendőhöz.

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: Hogyan használják ezeket?

A: Hát, hogyha tud tűt szerezni az ember, akkor vénásan.

K: Tehát akkor a gyógyszert lövik úgy vénásan?

A: Igen.

K: Mit szoktak vénásan lőni?

A: Hát, Frontint, meg Rivotrilt. Bár a Rivotrilt azt nagyon nehéz, de ...

K: Te láttál ilyet, hogy a gyakorlatban ez hogyan néz ki?

A: Persze, én csináltam.

K: Hogyan csináltad?

A: Én Frontint szúrtam mondjuk, fogtam egy szemet, azt beletörtem a kanálba, rá vizet, szűrő, fölszívam és kész.

K: Melegítetted, nem melegítetted?

A: Nem, nem. Nem melegítettem.

K: Tehát megvártad míg feloldódik?

A: Igen.

- 29 éves férfi, 3 év előzetes, 1,5 év börtön

„5-6 szúrás után biztos, hogy betompul, gondolom. Mondjuk én éleztem bent a tűmet. Az, aki kábítószeres, már intravénásan, az annyira fél attól, hogy megfogják, mert az még több évet jelent, elveszíti a kedvezményt, az már két évnél nyolc hónap. És annyira fél, hogy nem igazán mutogatja ő ezt a fecskendő dolgot.”

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

„Mivel elég nehezen lehet hozzájutni, ilyenkor van, hogy ketten-hárman is használnak egyet. [...] Volt egy haverom, aki tollbetétből csinált maguknak fecskendőt... a tollbetétet eltörték, a fém tollbetétet, és kihegyezték a gyufa smirglin. Akkor megcsinálta a heroint bele a szájába, és amit itt van a karodon az a vastag ér, abba beszúrták, mondta, hogy iszonyatosan fáj. Láttam, hogy folyik a vér, mert hát egy csőt szúrsz bele, folyt ott a vér, és akkor fogta magát és akkor beszúrta. Mondta, hogy iszonyatosan fáj meg minden, de nem tudott hirtelen jobbat kitalálni.”

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

„A tollbetétnek a fém része alul ki van reszelve, ilyen elég pengeélességűre, van benne egy, olyan volt, mint a fecskendőnek a tű része, tehát ilyen üreges volt a tű, és valamilyen viasszal volt belerakva a tollbetétbe, és a tollbetétnek a hátsó részén volt egy ilyen kis fém patron szál, ami ilyen légmentesen csúszott a tollbetétbe ... És abba volt belerakva az anyag. Nem tudom, hogy hogyan volt lesterilizálva, na mindegy. Láttam a gyereket, hogy hogy adja be magának. Egy ilyen gumival volt kihúzva, tehát egy ekkora gumi volt hozzá, az alkarjához a csávónak, és az ujjával húzta ki a fecskendőnek a belső patron részét, és valahogy úgy, mintha belelőtte volna a vénájába. Egyébként az anyagnak így a jó 80-90 százaléka a kötőszövetbe ment bele. De hát végül is belekerült a szervezetébe.....Meg hát így be is volt gyulladva a keze, meg hát látszódtott, hogy már hosszú ideje azt a hülyeséget használja, ami szerintem ostobaság.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

Még azok az alanyok is úgy ítélték meg, hogy ritka az intravénás használat a BV intézményekben, akik maguk használtak bent intravénásan kábítószer. Azok a férfi interjúalanyok, akik saját heroinhasználatról számoltak be BV intézményben, mind intravénásan használtak (Nő alanyaink nem számoltak be heroin használatról). Amikor saját használatukról beszéltek, minden esetben azt mondták, hogy nagyon vigyáztak a tűjükre és nem adták oda másnak, sőt azt is megpróbálták megelőzni, hogy mások egyáltalán tudjanak az ő használatukról. Amikor mások használatáról beszéltek, akkor azt mondták, hogy ők viszont gyakran osztották meg egymással a tűjüket, volt hogy egy tűt használtak többen sok időn keresztül.

Elvonási tünetek kezelése bekerüléskor

„Egyébként volt olyan alkalom, amikor bekerültem előzetesbe, és elég komoly fizikai elvonásaim voltak, mondtam, hogy szükségem van altatóra, nyugtatóra, Rivotrilra, Xanaxra, mindenre, mert megőrülök. Ezt így elmondtam az orvosnak, és mondtam, hogy kész, felvágom az ereimet, hogy ha nem ad komoly fájdalomcsillapítókat, és így ténylegesen adott is a csávó.”

- 30 éves férfi 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: Naponta kétszer kaptam gyógyszert, reggel meg este kaptam egy szem 2-es Rivotrilt, meg egy szem 400-as Tegretolt. Lehetsz te akármilyen függő, megdögölhetsz, összefoshatod magad.

K: Metadont?

A: Nem kapsz. Nem. Nincs.

K: Metadon az semmilyen módon fel nem bukkan?

A: Nem, nincs.

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház majd börtön

A: Én próbáltam a Metát elintézni magamnak, és két évig küzdöttem érte, de semmi.

K: Te milyen problémával fordultál orvoshoz, pszichiáterhez?

A: Én a heroinelvonás miatt.

K: És mi volt a reakciója?

A: Hát azt mondta, hogy ő szívesen segítene, de ő sem tud mit tenni, mert ezek, tehát ő simán egy orvos, ő a BV ügyeibe nem avatkozhat bele, ő csak javaslatot tehet, de semmi több.

- 29 éves férfi 3 év előzetes, 1,5 év börtön

K: Milyen segítséget kaptál? Milyen ellátásban részesültél?

A: Milyen? Rám kiabáltak, hogy sokkal nagyobb elvonással voltak már itt, és hogy akár be is pisilhetek, be is szarhatok, legfeljebb rendbe kell raknom az ágyamat.

K: Tehát se gyógyszer, semmi?

A: Hát, nem volt bent az orvos, merthogy ez húsvét volt, és ez a felügyelet részéről történt, a Markóban.

- 44 éves nő, ? évig börtön

A: Amikor engem elkaptak Metadonon voltam, és elvonásom lett.

K: És akkor jelentkezted, hogy szeretnél Metadont?

A: Rosszul lettem, és célszállítással elvittek az IME⁶-be.

K: És mit kaptál a dokitól?

A: Jaj, a Xanaxnál enyhébb nyugtatót. Egyébként meg sem mondják, hogy mi, ez a kedvenc szokásuk... én megkérdeztem, és teljes biztonsággal állíthatom, hogy nem mondják meg, hogy milyen injekciót és milyen gyógyszert kapsz. ... Én Kalocsán tudtam meg, hogy Tiepridált és Tegretolt kaptam.

K: És mondjuk, Metát azt nem?

A: Nem, Metadont nem.

K: Ha lehetett volna, kértél volna Metát?

A: Én mondtam az orvosnak, hogy Metadonon vagyok, de nincsenek erre berendezkedve.

- 44 éves nő, ? évig börtön

K: Voltál az „Imeiben” valaha?

A: Voltam. Igen voltam.

K: Mi történik akkor?

A: Hát, kaptam egy olyan injekciót, hogy 3 napig azt sem tudtam, hogy merre vagyok arccal.

K: Hogy kerültél oda?

A: Hát én az elvonás miatt kerültem oda. A heroinelvonás miatt.

K: Tudtak ezen segíteni?

A: Hát én akkor, ott nem volt hely az „Imeiben”, ezért átvittek a tököli rabkórházba, de mielőtt átvittek volna, előtte kaptam egy ilyen hiberna koktélt. Kaptam egy 10 köbös fecskendőt teli, azt benyomták a seggembe, és onnantól fogva 3 nap múlva tértem magamhoz. 3 napig, mint egy zombi, és csorgott a nyálam, és végem volt, mint a botnak. ”

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

K: Mi a tapasztalatod, hogy a kábítószer-használó, vagy függő fogvatartottak milyen ellátásban részesülnek a bekerüléskor, vagy milyen gyógyszert kapnak?

A: Gyógyszert kapnak, nem tudom, hogy milyen gyógyszereket, mert akkor kapsz egy marékka, és mondom, hogy ezek a gyógyszerek felismerhetetlenek, tehát nem

⁶ Igazságügyi Megfigyelő és Elmegyógyító Intézet

olyanok, mint itt kint. Ránézek, és tudom, hogy ez egy Algopiryn, vagy egy Metadon, vagy akármilyen, hanem ezek ilyenek, nem tudom, kék-zöld, meg akkora, hogy, mint egy üveggolyó. Nem is láttam még soha.

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

Többen is megemlítették, hogy azért nem vallották be, hogy kábítószer-használók vagy hogy elvonásuk van, mert akkor kisebb esélyük van később dolgozónak lenni, vagyis munkát kapni az intézményben. Ezért inkább gyógyszer nélkül vészték át az elvonási tüneteiket. Egyik alanyunk sem kapott metadont, még akkor sem, ha kint metadont fenntartó kezelésre járt. A legkésőbb felvett interjúnk alanya 2008 novemberében szabadult, és ekkor már felajánlották neki, hogy Suboxone-t (egy új típusú helyettesítő szert, buprenorfin és naloxone keveréket) kaphat a szabadulás előtt.

H: Aki felvállalta, hogy drogfüggő, azokat megkeresték, szabadulás előtt, előtte fél évvel megkerestek – többünket is – hogy van egy ilyen lehetőség a Kozma utcai gyűjtőben, hogy egy ilyen újfajta gyógyszer. Nem is tudom, hogy mi a neve?

V: Szuboxon.

H: Igen. Egy ilyen Szuboxonkezelésre.

V: A Kozmában?

H: Igen.

V: És akkor megkerestek, hogy hello, szeretnél ezzel élni?

H: Igen. De akkor nem tudtam erről a szerről semmit. Inkább azt mondtam, hogy nincs időm. Elmondta a doktornő, hogy milyen hatása van meg minden, de úgy gondolkodtam rajta, hogy hú nem. De addig győzködtem magam, hogy nem fogok szűrni, nem fogok szűrni, hogy akkor meg minek.

- 30 éves férfi két és fél hónap előzetes, 2 év 10 hónap börtön

A vérrel és szexuális úton terjedő betegségekről való tudás

Az interjú alanyok szerint a vérrel és nemi úton terjedő betegségekről való tudásuk a raboknak nagyon alacsony, ugyanakkor arra alapvetően odafigyelnek, hogy ne kapjanak el valamit egymástól. A vérrel és nemi úton terjedő fertőző betegségekről a rabok között nem szokott beszélgetés folyni.

K: Szerinted mennyire vannak tisztában a fogva tartottak a vér és nemi úton terjedő fertőzésekkel?

A: Az az igazság, hogy erre a kérdésre is úgy tudok válaszolni, hogy embere válogatja, mert vannak olyan emberek bent, akiknek leveleket írtam haza, mert nem tudtak írni, olvasni. Meg szerelmes verseket kellett a könyvtárból kinézni, mert fizettek érte, hogy leveleket írok. Volt olyan ember bent, ez nem vicc, aki nem is hallott soha életében az AIDS-ről. Nem is hallott még az ilyen nemi úton terjedő betegségekről, sőt életében nem használt óvszert.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: Mennyire tartanak a fertőzésektől a fogvatartottak? És ha igen, akkor melyiktől leginkább?

A: Vannak olyan zárkák, ahol ha például tudják az emberről, hogy hajléktalan, vagy hogy kint kábítószeres volt, vagy hogy kint kurva volt a lányoknál, vagy akár fiúknál, hogy buzeráns volt, és megvágja a kezét, és folyik belőle a vér, és akkor így óvatosan fúj, fúj, menj innen, nehogy hozzám éri, csinálnak ilyeneket. Egyébként az összes elítélt úgy van vele, hogyha az egyik zárkatársa, vagy az egyik börtönös társa megsérül és vérzik, akkor egy kicsit eltávolodik tőle, hogy még véletlenül se akarja, hogy a másiknak a vérével érintkezzen. Mert hogy azért tartanak így a betegségektől.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A BV intézmények vér útján illetve szexuális úton terjedő fertőzések megelőzésére és kezelésére adott válaszai - Szűrés, tanácsadás, kezelés

K: Kaptál-e a börtönben valamilyen tájékoztatást vérrel vagy nemi úton terjedő fertőzéseket illetően?

A: Nem.

K: Megelőzésről?

A: Nem. Egyetlen, amikor bekerülsz, egyetlen papírlapot kapsz, a fogva tartott jogai és kötelességei címmel.

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

Az interjúalanyok egy részének a bekerüléskor felajánlották a vérvételt és HIV/Hepatitisz- és egyéb nemibetegség-szűrést, egy másik részének pedig nem. Akiknek nem ajánlották fel, azok csak kötelező tüdőszűrésen vettek részt. Az interjúalanyaink többsége semmilyen vérrel és nemi betegséggel vagy pszichoaktív szer használattal kapcsolatos tájékoztatást vagy felvilágosítást nem kapott, amíg BV intézményben volt. Volt aki kapott tájékoztató füzetet, más pedig erről szóló faliújságot olvasott.

K: Szerinted milyen feltételekkel, vagy milyen szolgáltatásokkal lehetne olyan helyzeteket teremteni a börtönökben – különösen a vérrel és nemi úton terjedő fertőzések – kockázatát csökkenteni lehessen?

A: Igazából, én elképzelhetőnek tartom a börtönökben, hogy ugyanúgy, mint az iskolákban vannak ezek a drogprevenciós ilyen előadások, ugyanúgy lehetne a börtönökben is tartani ilyen drog és szexuális témákból, ilyen előadást tartani. Nagyon sok fiatal van bent meg középkorú, akiket igenis érintenek ezek a dolgok.

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

Azok, akik drogprevenciós körletben voltak, ők számoltak be arról, hogy ezekről a témákról ott sokat beszéltek. A hepatitis C-s interjúalanyok arról számoltak be, hogy amikor elmondták, hogy HCV–pozitívak, akkor elkülönítették őket és indokolatlan biztonsági intézkedéseket fogantatosítottak velük szemben:

K: Hepatitisz pozitívítás miatt ért-e téged valamilyen megkülönböztetés?

A: Hát annyi, hogy elkülönítettek. Elmentem fürdeni, a kezembe nyomott három üveg hypót, hogy öntsem szét a fürdőben. Akkor kihallgatásokra csak maszkban mehettem. Ilyen orvosi maszk. A bilincset csak gumikesztyűben adták rám.

[...] [Amikor] közöltem, hogy hepatitisz C-s vagyok, és a BV orvos mondta, hogyha van hely, akkor különítsenek el. Amennyiben nincs hely, akkor nem muszáj engem elkülöníteni, mert ugye nem vagyok fertőző, tehát nem cseppfertőzéssel történik. És mert volt hely, ezért kerültem egyszemélyes zárkába."

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

"Szóval én is, amikor megmondtam, hogy hepatitiszem van, már nem kérdezték meg, hogy C, Á, vagy B, hanem akkor, jaj, jaj, jaj, akkor megint egyedül les, és akkor mindig egyedül voltam. De csak így, a kezdeti időben.

K: Tudnak-e arról a fogvatartottak, hogy valaki fertőzött például?

A: Nem, de hogyha valakiről meg akarnak tudni valamit, azt meg hagyják nekik tudni."

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: „Ez úgy derült ki, hogy volt önkéntes véréadás, és visszaküldtek embereknek véréát azzal, hogy nem jó, mert B-s vagy C-s. És az orvos jött föl hozzánk és még neveket is mondott. De azt tudom, hogy nekünk kipletykálta még azt is, hogy ki.

R: Tehát akkor a titoktartás, az annyira nem történik meg?

A: *Igen, de ez az orvos, azóta le lett váltva, mert teherbe ejtett egy fogvatartottat.*
- 44 éves nő, ? évig börtön

Az interjú alanyok mind tudták, hogy a HIV-pozitívokat elkülönítve kezelik Tökölön. A vélemények erről megoszlottak, van akik szerint a saját érdekükben a kiközösítés ellen védhet ez a megoldás, más szerint megalázó, és neki személy szerint nem lenne baja HIV-pozitív cellatárssal.

R: *És mit gondolsz a HIV+ fogva tartottak elkülönítéséről?*

A: *Hát, hogy nekik kórházban a helyük, felügyelet mellett. Én megalázónak tartom, hogy őket elkülönítik, mert bizonyos dolgokkal ezt lehet kezelni, tehát nem fertőz. [...]*
Én nem félnék egy AIDS-es ember közelében tartózkodni, csak be kell tartani bizonyos szabályokat vele kapcsolatban. Nem?

- 44 éves nő, ? évig börtön

K: *Mi lesz azzal, akiről kiderül, hogy HIV-pozitív?*

A: *Kiközösítik. Úgy megverik, hogy beszarik, behugyozik.*
[...]

K: *Mit gondolsz a HIV-fertőzöttek lekülönítéséről?*

A: *Hát, úgy tudom, hogy Tökölön vannak.*

K: *De, hogy ez jó, nem jó?*

A: *Jó, jó, jó, mivel egyszerűen van olyan ember bent, aki írni, olvasni nem tud. Most neki nem fogod tudni megmagyarázni azt, hogy, hogy terjed a HIV.*

- 3 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

A legkésőbb, 2008 novemberében szabadult interjúalanyunk hepatitis C betegségére interferon kezelésben részesült a BV intézményben, és az ellátással teljesen meg volt elégedve. Volt olyan interjúalany, aki bár elmondta, egyáltalán semmilyen kezelést nem kapott hepatitis C fertőzésére, illetve volt aki májfunkcióvédő gyógyszert kapott, mert kint is azt szedte.

Az orvosi ellátásról általában

Többen panaszkodtak, hogy nem mondják meg nekik, hogy milyen gyógyszer az, amit adnak nekik.

J: *Meg sem mondják, hogy mit adnak. Fölírják, valamit. A múltkor is bementem, hogy nekem ez a problémám és alkohol is. Fölírtak valami gyógyszert.*

R: *Mit írtak fel?*

J: *Nem tudom. Rivotril azt igen. Én nem ismerem ezeket, de azt mondták, hogy mindegy, vegye be.*

- 27 éves nő, 3 hónap előzetes

„Én megmondom az őszintét, hogy amit bent kaptam gyógyszert, én még ilyeneket nem is láttam. Pedig azért ismerem a gyógyszereket. Nagy is, tehát lenyelni sem tudod akkora, szinte mindegyik. A fájdalomcsillapítók, azok például semmit nem érnek. Olyan, mintha gipsz tablettát vennél be. Tehát ez, ez tényleg felháborító. Fogfájásra, meg gyomorpanaszra, ugyanazt a gyógyszert kapod. Ez Tököl. Itt Pesten, hát itt más a gond. Mondjuk, itt jobban becsülik a dolgozókat, mint Tökölön.”

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

“Az az igazság, hogy mint ahogy elmondtam, csak egy pár gyógyszer van, amit az összes fájdalomra adják, és az összes nyugtatásra azt adják, hogyha feszült az ember. Mindig Xanaxot vagy Rivotril adnak. Hogyha fájdalmaim vannak, akkor vagy Algoprint, vagy Demalgont adnak, tehát így nem sok választási lehetősége van az embernek.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

Az egészségügyi ellátás megítélése változó volt, azt mondták, hogy börtöne válogatja, hogy milyen.

K: *Menyire bízhatnak meg az orvosban a fogvatartottak?*

A: *Semennyire, egyáltalán abszolút.*

K: *Rögtön minden infót dob tovább?*

A: *Persze. Egyértelmű hogy nem adok ki semmilyen információt, szó sincs róla.*

- 29 éves férfi 3 hónap előzetes, fél év börtön

K: *Mennyire bízhatnak meg szerinted a fogvatartottak az orvosban?*

A: *Az az igazság, hogy leszárják őket. Nagyon nagy ívben leszárják őket, mert sokszor úgy beszélnek velük, mint a kutyaikkal.*

K: *Mármint az orvosok a fogvatartottakkal?*

A: *Igen. Túl sok a fogvatartott, túl kevés az orvos. Túl sok fogvatartott jut egy orvosra, és egyszerűen nincs ideje arra, hogy normálisan megnézzen egy embert. Csak így belenéz a kartonba, hogy van valami baja. Nincs, jó, mehet és kész.*

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

K: *Te milyennek ítéled meg a börtön orvosi ellátását?*

A: *Hát ez is börtöne válogatja.*

K: *Te hol, milyennek ítélted?*

A: *Hát Pesten jó, lent Árvapusztán meg szó szerint pocsék. Hát én ameddig ott voltam Árvapusztán 4 rab halt meg, a helytelen orvosi ellátás miatt.*

K: *Ezt gondolod vagy ez tény?*

A: *Nem ez tény, ezek tények. Az egyiket mondom példaként. Kint dolgozott az ember, volt mondjuk 48 éves, kint dolgozott a napon. Jelezte az őt felé, hogy rosszul van, bevitték az orvoshoz, az orvos azt mondta, hogy hát vízajtó kell az emberkének. Azt a mai napig nem tudom, hogy miből gondolta. Reggelre meg már halott volt az ember és utána a kinti kórházba csinálták meg a halottkémi dolgot.*

K: *Igazságügyi orvosszakértői boncolás.*

A: *Igen. Ott kiderült, hogy szívrohamra volt az embernek és úgy vitték be az orvoshoz, meg a vízajtó, egy szívrohamnál ugye a vízajtó jobban megterheli a szívet. Egyértelmű volt, hogy nem fogja túlélni a dolgokat. Ráadásul egész éjjel ütötték-verték az ajtót, hogy meghalt az ember, de csak reggel nyitották ki az ajtót az örök.*

- 29 éves férfi 3 év előzetes, 1,5 év börtön

K: *Milyennek ítéled meg a börtön orvosi ellátását?*

A: *Borzalmasnak. Mint ahogy elmondtam, a lapostetűmmel is hetekig kellett járnom. És meg sem vizsgálják az embert, hanem elmondod a problémádat, és jó, Algopirin, Nospa, Demalgon. Vagy például én dolgozó voltam, vagyis olyan körletben voltam, ahol dolgoznak az emberek, a tavaszi időszakban bementem, és azt mondták, hogy tényleg beteg vagyok, lázas is voltam, még a lázamat is megmérték. Azt mondta a doktornő, hogy biztos odaraktam a radiátorhoz a hőmérőt, mert hogy mindenki kiíratta magát, és hogy miért nem megyünk dolgozni.*

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

“Felületes. Sokszor nem veszik komolyan a panaszokat. Az egyik lány, az xxx Gabi úgy halt meg, hogy közölte az orvossal, hogy megy el a hangja, egyre halkabb, nem tud beszélni, fáj a torka, és semmiféle intézkedés nem történt. Majd romlott-romlott az állapota. Csak lement még egyszer, akkor már elvitette Tökölre. Kiderült, hogy torokrák, és mire szabadult, már áttétes lett. Megműtötték ugyan Tökölön, de ennyi.”

- 44 éves nő, ? évig börtön

“A Venyigében például kértem egy fájdalomcsillapítót. És azt mondta nekem az ápolónő, hogy ezt külön kérelmi lapon kell kérni. Reggel. És akkor mondom neki, hogy

akkor nekem ezt előre tudni kell, hogy holnap fájni fog a fejem? És már most írjak egy kérelmi lapot? Hogy? Nem értem. És vége. Ezek szerint, akkor igen.”

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

“Sajnos a börtönben úgy van a fogorvos, hogy bemész - minden kedden volt Baracskán -, bemész, kijön az ápolónő, megkérdezi, hogy ki vár a fogorvosra. És akkor jelentkezik, mondjuk harminc ember, és akkor bejelenti azt, hogy ma csak foghúzás van. Akinek annyira fáj a foga, és ki akarja húzatni a fogát, az itt marad. De hát ezt heteken keresztül eljátszák az emberrel. És például a fogtömések, azok úgy történnek, hogy például a fúrásoknál nem érzéstelenítenek, minden érzéstelenítő nélkül. Csak foghúzásnál adnak érzéstelenítőt.”

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: Az orvosi ellátás az nagyon tré. Kihúzták ott az egyik fogamat, mikor már harmadszorra lett ekkora az arcom. Első két alkalommal 'hátmost nem érünk rá, most nincsen ügyelet, holnapután, majd hétfőn' és sose tudtam az orvoshoz odakerülni. Amikor utolsó alkalommal mentem, elkezdte kihúzni a fogam. Adott ugye egy érzéstelenítőt ami nem ért semmit. És akkor beletörött a fogam, ami amúgy nem az ő hibája mert így is úgy is eltörtött volna... és én ott rángatóztam. Erre ő 'Jó akkor ő abbahagyja', menjek amerre látok. Akkor én magamnak kiszedegettem a szilánkokat.

K: Úgy hogy bele volt törve a fogad?

A: igen. Akkor én ott magamnak kiszedegettem, meg ott vártam pár percig és tizenötször megkértem hogy akkor legyen szíves fejezze be a műveletet. És akkor nagy nehezen odajött és fölívta, de úgy fölívta hogy még másnap is vérzett.

- 29 éves férfi 3 hónap előzetes, fél év börtön

“Viszont ami ezzel a nővéri viselkedési móddal, elég tragikusnak tartom, hogy nem egy időpontban jönnek, mindig akkor, amikor van idejük. Volt már olyan, hogy este 4 órakor hozták az embernek az esti nyugtató gyógyszereit. És ha azon nyomban nincs ott, akit ő szólít, de még a névsor sem ugyanaz, nincs egy időpontban, akit ő hív, hiába toporog ott a másik. Igenis előfordult, hogy akit éppen ő szólított, WC-n volt. Ja, nincs itt, akit én szólítok, akkor kész, nem kell a gyógyszer maguknak, bezárta az ajtót. Na most aki tegnap jött be, pont elvonással, az majd őrvöngjön, és figyelje. A többi zárkatárs meg figyelje, hogy esik le a felső ágyról. És megcsinálja, hogy nem ad gyógyszert. Én nem hiszem, hogy ez így helyén való.”

- 27 éves nő, 3 hónap előzetes

A Rabkórházat Tökölön mindenki rossznak ítélte meg.

R: Te mikor voltál Tökölön? Elmeséled, hogy az mondjuk miben más?

A: Tököl? Nincs melegvíz. A kórházi osztályon, ahol születnek a csecsemők, napjában egyszer van melegvíz, mert rossz a csőrendszer. Egész Tököl elavult. Tehát van, hogy alig tudják megfürdetni a babákat. Ott szülnek a nők.

- 44 éves nő, ? évig börtön

A: A Tököl. Tökölön egy ápolónő akarja nekem megmondani, mikor én tudom, hogy érzem, hogy beteg vagyok, lázas, meg minden, akkor ő mondta, hogy én nem vagyok beteg, nem akarok dolgozni, az a bajom. Mondtam neki, hogy jó, hát akkor megbeszélhetjük úgy is, hogy megy az ügyvéd, följelentek itt mindenkit, aztán kész. Utána már akkor fölírt, de akkor is csak másnap mész le orvoshoz. És akkor mégis lázas voltam.

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

A nyelvösök azok, akik különböző tárgyakat nyelnek be. Például a karácsonyfa, az egy olyan szerkezet, hogy ilyen pengéket, meg szögeket ilyen karácsonyfa-formára valamibe beszúrnak, és egy cérnaszállal körbe tekerik, hogy könnyebb legyen lenyelni. Vazelinrel, vagy valami csúszós anyaggal bekenik. És bent a gyomorsav

szétmarja, és ez kinyílik. És ezt ki kell műteni belőlük. Na most, amit ki lehet műteni az emberből, egy ilyen három-négycentis vágással, azt megcsinálják az emberrel, amikor bekerül Tökölre, hogy így a has alsó falától a has felső faláig föl vágják.... De azért csinálja az orvos különben az elítéltekkel, hogy ne nagyon menjenek föl oda zaklatni őt, mert hogy ez olyan gányos.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: Van egy idős orvos, nem tudom a nevét, Tökölön, akihez az úgynevezett nyelvőseket, aki ilyen pengét nyel, azokat föl vágja úgy a torkától a hasáig, és hatalmas nagy öltésekkel varrja össze. Tehát esztétikailag nagyon csúnya, de lehetne kisebb helyen is megoldani.

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház majd börtön

K: Hallottál már olyanról, hogy a börtönorvos ellátását nem fogadta el vagy visszautasította valaki?

A: Persze.

K: Miért tették?

A: Mert volt olyan, hogy meg akarták operálni a srácot, sérvvel, hogy ő nem vállalja idebent az operációt. Inkább majd ő saját magának kint megcsináltatja. Nem vállalja idebent.

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év fogház, majd börtön

Civil szolgáltatások, lelkisegély, pszichológus

A civil szolgáltatásokat, lelkeszi segítséget vagy pszichológusi segítséget mindenki jónak ítélte meg, van aki kifejezetten értékesnek tartotta, amit kapott, más pedig azt szerette benne, hogy változatosságot hozott a börtön egyhangúságába.

A: Hát volt színház, aztán volt egyszer-kétszer istentisztelet. Akkor mi volt még? Más, így nem is. De jó volt, kellemes volt. Felüdülés volt a mindennapok szürkeségében.

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

A: Hát, például ilyen itteni kinti popsztárokat, ilyen előadásokat tartottak nekünk. Ilyen „Gengszter Zoli meg a Kartell”, meg ilyeneket, és ezek nagyon jó programok voltak.

K: Na, de előadást tartottak?

A: Aha, ilyen énekeltek zenéltek.

K: Úgy tartottak előadást, hogy zenei előadást tartottak.

A: Igen, ilyen zenei előadást.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

Egy nagyon jó fej pszichológusnővel beszélgettem ott, havonta egyszer. Jó volt, megkönnyebbültem, hogy beszélgethettem vele, kinti dolgokról, benti dolgokról.

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év fogház, majd börtön

A pszichológus, az jó. Mondjuk, ez attól függ, hogy kihez megy az ember, meg ki éppen a pszichológus.

K: Tehát te próbáltad?

A: Persze. Mondtam neked, hogy amikor jöttem ki, akkor elmentem pszichológushoz, amikor közeledett a szabadságom, mert hogy volt fenntartásom az asszimilálódásom miatt. Jártam hozzá két hétig, és eloszlatta.

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

K: Tudsz valami mondani, mondjuk, a lelki segítség, meg a pszichológusi segítség minőségéről?

A: Hát figyelj, szerintem ez nagyon jó volt. Például a pszichológus úgy jött, hogy nő volt, és végigkérdezte, fölmérte azt, hogy na melyik kategória vagyok a drogosok között, mert ott is van idegbeteg, meg hogy milyen kategóriába tartozom. Ez volt.

K: Neked adott valamit ez?

A: Hát, figyelj, az, hogy pszichológusnál voltam, annyi, hogy tudtam azt, hogy megnézte azt, hogy nem-e vagyok teljesen bolond. Hát mit tudom, meg időtöltésnek nagyon jó volt a pszichológus.

- 33 éves férfi, 9 hónap előzetes, 1 év, két hónap börtön

K: Milyennek ítélted meg ezt a civil [lelkész] szolgáltatást?

A: Hát szerintem, hát így jónak, mert ment az idő. Érted. És nem olyan izé tömte a fejedet, ez a lelki, hogy most lopsz, csalsz, te hülye betörő, hanem, hogy Isten megbocsát. Ennyi.

- 33 éves férfi, 9 hónap előzetes, 1 év, két hónap börtön

A: Ez a lelkész. Pap.

K: És ez milyen minőségű? Tudsz erről bármit?

A: Ez jó. Akár órákat elbeszélget veled. Karácsonykor, szilveszterkor is. Végig jött minden zárkába. Megkérdezte, hogy nincs-e baj, vagy hogy viseljük ezt az egészet.

- 29 éves férfi, 2 hónap előzetes, 23 hónap börtön

A: Tanulás például. Van mód a tanulásra bent. Ilyen pék szakmát lehet bent tanulni, hogyha annyi ideig vagy bent. Aztán ilyen kis targoncakezelőit, meg ilyeneket.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

K: Mit tanultál?

A: Hát, érettségi.

K: De az civil szolgáltatás volt?

A: Hát végül is a börtönben lévő, meg szabadultaknak az iskolája volt, most nem jut eszembe a neve. De, a Váltósáv Alapítvány.

K: Szerinted milyen jellegű civil szolgáltatásra lenne igény, szükség, a fogvatartottak körében?

A: Hát, ezt az iskolát kellene nagyon erőltetni, meg a missziókat.

- 29 éves férfi 3 év előzetes, 1,5 év börtön

Drogprevenciós körlet

A BV intézményekben kimondottan a kábítószer-használó fogvatartottak számára alakult az úgynevezett prevenciós körlet. Azok az alanyaink, akik ilyen körletben voltak mind meg voltak elégedve vele, amiatt is, amit kaptak (felvilágosítás) és amiatt is, hogy itt jobb körülmények voltak, mint a börtönökben máshol. Több alanyunk volt, akik hosszú (tíz éves) kábítószer-használó múltjukra tekintettel kérték hogy felvegyék fel őket ide, de nem vették, és nem mondták meg, hogy miért.

A: Na most, ezért alakult a prevenció. Ott aztán mást sem csinálnak, csak felvilágosítanak.

R: Az hogy néz ki? Tehát mondjuk, hogy néz ki egy prevenció?

A: Egy héten négyszer van előadás. Jár be orvos, pap, rendőr, tehát felvilágosítanak a jogi következményeiről, az egészségügyi hátrányairól, bármit kérdezhetsz. Egy igazságügyi elmeszakértő jár be, egy neves orvos.

[...] kérdeztem a nevelőnőt, hogy mi van a prevenciókkal, hogy nyomon tudja-e követni, hogy utána mi lesz velük. Ők semmiféle információt nem kapnak arról, aki elhagyta a börtönt. Őhöz nem jut vissza, hogy az XY visszaesett, miért esett vissza, stb. Tehát ő nem látja a munkája gyümölcsét, tulajdonképpen.

A: Így van. Hát nézd, ők próbálnak arra nevelni, hogy munka, meg család, szóval a legtöbb nevelőben megvan erre a jó szándék, de állással segíteni, lakással segíteni, ténylegesen segíteni, nem tud.

- 44 éves nő, ? évig börtön

K: Tehát, drogprevenciós körlet?

A: Igen.

K: Ezek milyen minőségűek, ezek a szolgáltatások?

A: Hát, hogy mondjam, mindenki szeretne odakerülni. Mert ott lehet hazamenni, akkor van külön nekik play-station, tehát mindent biztosítanak nekik. Meg az elhelyezés is, 5 személyes zárkák vannak, nincsenek emeletes ágyak csak rendes normális ágy.

- 29 éves férfi 3 év előzetes, 1,5 év börtön

Segítség szabadulás utánra

Volt aki úgy tudja, hogy semmilyen segítséget nem lehet kapni még bent a szabadulás utáni élethez, mások viszont konkrét segítségeket neveztek meg, amit kaptak.

K: Kapnak-e a fogva tartottak bármilyen segítséget a börtönben, ami a szabadulás utánra készíti fel őket?

A: Ha igényük van rá, akkor segít neki. Vannak civil szervezetek, akik segítenek. Tehát, hogyha anyagiakban kell segítség, akkor van szabadulós segély. Aztán van bent ilyen koporsópénz, aki dolgozik, annak a fizetéséből levonnak egy bizonyos pénzösszeget, hogy ne nulla forinttal szabaduljon. Illetőlegesen a kinti pártfogóm is segít a munka megtalálásában, a lakás, illetőlegesen a szállón elhelyezkedésben.

[...] Például van olyan ember, aki kintről az utcáról jön be a börtönbe, és nem akar az utcára menni a szabadulása után, és már a börtönből el tudja kezdeni azt, hogy egy szállóra kerüljön, ne az utcára kelljen visszajönnie. Szóval bent a börtönben van lehetőség arra, hogy jobb körülményeket teremtsen magának az ember.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

Igazából, úgy nevezik, hogy átmeneti csoport, ez 5 évnél magasabb büntetéseknél jár. Ez annyi csak, hogy átmeneti csoport, mit tudom én, szabadulásuk előtti 1 hónapban hazamehetsz mondjuk kétszer, háromszor, hogy elintézd, hogy legyen hová hazamenned. Ez ennyiből áll, semmi többől. Hogy ne a nagy semmibe jussál, menjél ki.

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

K: Kapnak-e a kábítószer-használók, illetőleg függő fogva tartottak bármilyen segítséget szabadulás utánra, a visszaesés megelőzése érdekében?

A: Hogyha valaki kéri, hogy szeretne itt kint ilyen megtartó csoportokba járni.

K: A visszaesés megelőzésére.

A: Igen, a visszaesés megelőzésére, akkor már bent el tudja kezdeni a kapcsolatait kialakítani a kinti emberekkel.

[...]

K: Milyen minőségű ez a szolgáltatás?

A: Hát a minősége? Az az igazság, hogy nagyon segítőkész. Szóval, hogyha valaki bent, úgy kerül be, hogy kábítószeres, és ténylegesen változtatni akar az életén, akkor így megadatik neki a lehetőség, hogy ténylegesen változtasson az életén, és ne kelljen kint folytatnia a kábítószeresét.

- 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap, börtön

Egyéb megjegyzések

Végezetül bemutatunk pár megjegyzést amelyről azt gondoljuk, hogy hasznosak lehetnek.

“Nem tudom, én sokat gondolkodtam rajta, hogy a börtön célja a nevelés, vagy nem tudom, nem jutottam dűlőre, hogy most mit is akarnak. Nincsen elég pénz. Tehát itt a higiénia is, a betegségekkel kapcsolat, itt minden pénzkérdés. Én úgy gondolom. És amíg nem lesz elég pénz, elég képzett személyzet, nevelők, esetleg szociális munkások, ugyanígy, nemcsak fegyőrök, meg olyan nevelők, akik őrnagyi rangban vannak, addig nem tudom, hogy ez változik-e. Tehát, hogy a drog prevenció nevelőnőjének nekem kell elmagyarázni, hogy milyen drogok vannak, azok hogy hatnak, most mit várhatunk, érted, mondjuk, egy egyszerű Kovács László tizedestől?”

- 44 éves nő, ? évig börtön

“Hát, én azt mondom, hogy a kábítószer-fogyasztóknak, meg a börtönnek, meg az utána való életbe való visszailleszkedésben is sokkal jobb lenne, hogyha lenne bent felvilágosító szolgáltatás, illetve bent is kaphatnának gyógyszert [metadont], akár, mint mondtam ez a két hetes, vagy egy hónapos, ez a gyors leszoktató hullám. Biztos vagyok benne, hogy ez csak segítene a helyzeten, és nem rontana. Meg, amit mondtam, hogy amikor bekerül az ember, akkor én kötelezném arra, hogy ne csak az, hogy mik a kötelességeink, meg mik a szabályok, amiket be kell tartani, illetve mik azok, amiket kaphatunk, hanem kéne kapnia egy ilyen szexuális, fertőző betegségekről szóló oktatást, stb., stb. Már csak azért is, mert ugye olyan buták bent az emberek, hogy az valami életveszélyes.

- 33 éves férfi, összesen 15 hónap előzetesben, 5 és fél év börtön

A: Talán az lenne, hogy ha bekerüléskor sokkal részletesebben kapnának felvilágosítást az emberek. Hogy igazából, amikor bekerülünk egy A4-es lapot, amire az van ráírva, hogy Önök börtönbe kerültek, ez egy megváltozott életkörülmény és így nagy vonalakban le van írva, hogy milyen kényszerítő eszközöket használhatnak az őrk. Na most hát, én erre gondoltam, hogy ne csak ennyi legyen, hanem legyen egy komolyabb, egy ilyen fél órás beszélgetés, mondjuk naponta 30 embert, állítanak elő, vagy vesznek fel. És azoknak elmondani, hogy uraim, Önök ilyen és ilyen intézménybe kerültek, itt ilyen és ilyen életkörülményeik vannak, ilyen és ilyen lehetőségeik vannak. Akik drogosok, azoknak lehetőségük van jelentkezni, ilyen és ilyen drogterápiára, vagy ilyen és ilyen munkaterápiára, vagy kezelésre, esetleg. Kinek mire van szüksége. Érted? Hogy legyenek lehetőségek, hogy adottak legyenek a lehetőségek. Hogy az emberek, annak ellenére, hogy egy börtönben vannak, azt érezhessék, hogy egy társadalomban vannak, és hogy vissza tudjanak illeszkedni a társadalomba. Sajnos az emberek unatkoznak bent iszonyúan, nincs munka, nem tudják magukat lefoglalni, és nagyon szeretnének dolgozni bent az emberek. Mert nagyon sok embernek senkije nincsen, és nem tudja magát eltartani, csak ha dolgozik bent. És nagyon szívesen dolgoznának bent az emberek, és nem hagyják őket dolgozni bent. Sajnos.

- 30 éves férfi, 4 hónap előzetes, 4 és fél év, fogház, majd börtön

“A Dávid Ibolya csak bejött egy-két zárkába, szóval nem mindegyik zárkába ment be. Csak bizonyos zárkákba bement, körülnézett, benézett a WC-be, meg így körbenézett, egy-két emberrel még kezet is fogott bent. Ha jól emlékszem arra, hogy voltak bent ilyen megbízottak, az elítéltek közül, illetve kiválasztottak, megemlítették, hogy milyen problémáink lennének bent a börtönben. Például a gyűrőtermre, hogy ennyi embernek nagyon kicsik ezek a gyűrőtermek, így a mozgási lehetőségek bent, a sportolási lehetőségek, és hogy ezeken szeretnének változtatni bent az emberek. És erre azt mondta a Dávid Ibolya, hogy ez nem egy ilyen gladiátorképző, nem azért jöttünk a börtönbe.”

- - 30 éves férfi, 1 év másfél hónap előzetes, 23 hónap börtön

A Civil szervezetek BV intézményekben zajló tevékenységével kapcsolatos kérdőíves kutatásról

A projekt része volt, hogy kérdőíves kutatást⁷ készítsünk arról, hogy milyen tevékenységeket folytatnak civil szervezetek a büntetés-végrehajtási intézményekben, és hogy érintik-e azokat a területeket, amiket mi kutatunk. Ehhez 2007 szeptemberében a BVOP-tól egy civil listát kaptunk. Mivel a lista már lassan három éves, annyit változhatott a civil szolgáltatások köre, hogy a kutatásnak ez a része már idejétmúltnak tekinthető.

A 2007-es kép a következő volt. A listán szereplő szervezetek címeit megkerestük, majd összesen 207 szervezetnek küldtük el rövid kérdőívünket emailben. Később az email-es kiküldést megismételtük, így összesen 53 intézménytől kaptunk választ. A listán szerepelt sok állami hivatal, például különböző megyei igazságügyi hivatalok, amelyek a pártfogói, reintegrációs munkát látják el, de nem tekinthetők civilnek. Hasonló módon nem civil szolgáltató a Gyámhivatal sem. Nem civil szolgáltató az ÁNTSZ sem, amely a vérminták szűrését látja el.

21 civil vagy egyházi cím azt írta vissza, hogy semmilyen tevékenységet nem végez BV intézményben. A fennmaradó 17 egyházi vagy civil szervezet a következő, nem a témánkat érintő tevékenységek valamelyikét végezte: Bibliatanulmány, szentmise, hittan, lelkipozítás, felnőttképzés és -oktatás, könyvtár, személyiségfejlesztő tréningek, munkaerőpiaci és foglalkoztatási információk nyújtása, álláskereső tanácsadás, levelezés, tudószűrés, missziós tevékenységben résztvevőknek csomagküldés, család támogatása, ügyintézés segítése; utógondozásban szabadulórúha biztosítása, tanácsadás.

Kábítószerrel kapcsolatosan 6 civil vagy egyházi szervezet nyújtott valamilyen szolgáltatást, ezek elterelés, drogprevenciós program, kortárssegítő képzés, egyéni és csoportos beszélgetések (készség és személyiségfejlesztő tréningek, visszaesés-megelőzés, filmnézés, egyéni reintegrációs esetkezelés) és jogi segítség voltak.

A Miskolci Drogambulancia Alapítvány volt az egyetlen olyan szervezet, amely metadont osztott a telephelyén olyan elítéltnak, aki korábban metadonprogramban volt.

A szexuális úton és vérrel terjedő betegségekkel kapcsolatosan információadást egyetlen egyházi szervezet végzett, és egy civil szervezetnek volt kimondottan az AIDS-ről összeállított szóróanyaga. Homoszexuálisokat érintő programja egyik szervezetnek sem volt. Egyik szervezet sem osztott óvszert vagy fertőtlenítő szert. Tűcserét nem végzett egy szervezet sem.

Az egyházi vagy civil szervezetek által osztott anyagok a következők voltak: vallási irodalom, vallási információs füzetek, kegytárgyak, Biblia, keresztény tanulmányok, szórólapok, a „Pakett” - A Baptista szeretetszolgálat időszakos kiadványa droggfüggőknek; rehabilitációs intézmények, drogambulanciák szórólapjai, elterelésről tájékoztató anyagok, illetve kezelőhelyek elérhetőségei.

Utógondozással kapcsolatosan a hivatalos pártfogói szolgálaton túl három egyházi szervezetet találtunk és egy civil szervezetet, amelynek kifejezetten ez a profilja.

Egy szervezet nyújt tanácsadást biztonságosabb szerhasználatról.

⁷ A kérdőívet lásd a II. függelékben

Összefoglalás

A kutatás nem reprezentatív, hanem kvalitatív vizsgálat, egy kockázatos magatartást folytató csoport zárt intézménybeli tapasztalatainak összegzése. Ezek alapján a tapasztalatok alapján a következőket foglalhatjuk össze.

1. A hazai börtönökben létezik pszichoaktív szerhasználat. Legelterjedtebb a gyógyszerek visszaélészerű használata (többnyire rivotrilé). A fogvatartottak nagy mennyiségű kávét és cigarettát fogyasztanak.

2. A börtönökben létezik kábítószer-használat, legelterjedtebb a kannabisz. Kapcsolatoktól és pénztől függően minden kábítószer beszerezhető.

3. Létezik intravénás használat is, de ez - bár közülük többen is használtak így bent - az interjúalanyok véleménye szerint ritka jelenség. Az interjúalanyaink maguk nem osztották meg mással tűiket, de láttak olyan helyzeteket, ahol ez megtörtént.

4. Léteznek a vérrel és szexuális úton terjedő betegségek szempontjából az intravénás használaton túl kockázatos helyzetek és viselkedések, ezek pedig a következők:

- Tetoválás – igen gyakran mondták a kutatás résztvevői.
- Testékszerek behelyezése (péniszgolyó, vazelin a pénisz bőre alá) – gyakran mondták a kutatás résztvevői.
- Verekedések – gyakran mondták a kutatás résztvevői. A börtönök zsúfoltsága megnöveli a verekedések előfordulását.
- Szexuális kapcsolatok – Az interjúalanyok nem tartják gyakran, egy részük szerint óvszer használata jellemző, mások szerint nem. A nemi erőszakot szintén nem tartják gyakran, és inkább a fiatalabb rabokra tartják jellemzőnek. Nemi erőszak esetében óvszer használatát nem gondolták jellemzőnek az interjú alanyok.

5. Az interjú alanyok a BV intézmények egészségügyi ellátását intézményfüggőnek tartják. Az egészségügyi ellátást gyakran nagyon rossznak ítélik meg, főleg a tököli rabkórház esetében. Többen panaszkodtak arról, hogy nem mondják meg nekik, hogy mi az a gyógyszer, amit kapnak, nem hiszik el nekik, ha betegek, illetve hogy különféle betegségekre is ugyanazt a pár gyógyszert kapják, vagy nem megfelelő gyógyszert kapnak.

6. Az interjúalanyok elmondása szerint a bekerüléskor nem kaptak megfelelő orvosi ellátást elvonásuk vagy függőségük kezelésére. A WHO és az ENSZ által is javasolt, a létfontosságú gyógyszerek listáján szereplő és a nyugati országokban problémamentesen és hatékonyan alkalmazott metadonasszisztált detoxikáció vagy fenntartó metadon kezelés nem elérhető a magyar bv. intézményekben. Volt olyan interjúalany, aki akkor sem kapta a metadont tovább, ha kint korábban metadonkezelésben részesült. Egy olyan kinti civil szervezetről tudunk, ahova BV intézményből kiszállították a rabot metadonkezelésre. Egy interjúalanyunk számolt be róla, hogy szabadulás előtt Suboxone-kezelést ajánlottak fel neki.

7. Az interjú alanyok közül volt, aki részt vett önkéntes HIV, HCV és egyéb nemi betegség szűrésen, volt aki nem, az alapján, hogy felajánlották nekik vagy sem. Volt olyan interjúalany, aki kapott Interferonkezelést HCV fertőzésére és voltak olyan alanyaink, akik nem. A vérrel és nemi úton terjedő betegségekkel kapcsolatban az

interjú alanyaink nem kaptak személyes felvilágosítást, volt aki semmilyen információt nem kapott, más olvasott erről szóló szórólapot vagy faliújságot látott.

8. A HIV-pozitív fogvatartottakat elkülönítik a többi fogvatartottól egy külön erre létesített intézményben Tökölön.

9. A hepatitis C-pozitív interjú alanyok arról számoltak be, hogy amikor elmondták, hogy HCV-pozitívak, akkor elkülönítették őket és indokolatlan biztonsági intézkedéseket fogantatosítottak velük szemben. Később az elkülönítés megszűnt.

10. A büntetés-végrehajtás a kábítószer-használók számára úgynevezett „prevenciós körleteket” létesített, melyek a magukat kábítószer-használónak mondott személyek egy részének az átlag börtönviszonyokhoz képest komfortosabb körülményeket teremt, információs és segítő foglalkozásokat nyújt számukra, mellyel célja a kábítószer-használattal való felhagyás, a társadalomba történő reintegráció.

11. Az interjúalanyok meg tudtak nevezni több olyan szolgáltatást, amely a szabadulás utáni időszakra készíti fel őket. A pszichológusok, lelkeszek és civilek benti segítségét hasznosnak ítélték meg.

12. A kutatás idején számunkra hozzáférhető civilek közül 2007-ben összesen két civil vagy egyházi intézményt tudtunk azonosítani amely végzett felfilágosítást a szexuálisan és vérrel terjedő betegségekről, és csak egy szervezetnek volt az AIDS-ről összeállított szóróanyaga.

13. Az interjúalanyok szerint szükség lenne több pszichoaktív szerrel és vérrel és nemi úton terjedő fertőzéssel kapcsolatos felvilágosításra a börtönökben.

14. Az interjúalanyok szerint a börtönben az egyik legfőbb probléma az unalom, több elfoglaltsággal és munkalehetőséggel az unalomból fakadó szerhasználati és egyéb kockázatokat is csökkenteni lehetne.

A BVOP levele a tanulmánnyal kapcsolatban

BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁS ORSZÁGOS PARANCSNOKSÁGA ORSZÁGOS PARANCSNOK

Szám: 11-5/26/2010.

Tárgy: Kutatási reagálás

Ügyintéző: Bönde Zsolt bv. alezredes

Tel.: 06-1-301-8369

Dr. Csiszér Nóra

Drogprevenciós Alapítvány

B u d a p e s t

Kiss Áron u. 22/c.

1125

Tisztelt Csiszér Nóra Úrnő!

A Drogprevenciós Alapítvány Börtön Pilot Programjának lezárását követően készített kutatási beszámolóval kapcsolatban, az alábbiakról tájékoztatom.

A beszámolót az alapítvány a már szabadult volt fogvatartottakkal készített interjúk alapján állította össze.

Változatlanul fenntartott álláspontom szerint az ily módon készített interjúkra épített megállapítások nem adhatnak reális képet a büntetés-végrehajtási intézetekben, intézményekben (továbbiakban: bv. intézetek) folyó napi tevékenységekről és egyéb működési feltételekről, melyek az objektív hiányosságok ellenére jónak ítéelhetőek.

A bv. intézetekben civil és más szervezetek, hatóságok (pld. CPT, Ügyészség, ÁNTSZ, ombudsman, Magyar Helsinki Bizottság, stb.) által végrehajtott ellenőrzések alapvetően pozitív és számos fórumon publikált jelentései is fenti véleményemet támasztják alá.

A kábítószer használatával kapcsolatban az elmúlt 15 évben több nagy jelentőségű kutatásra került sor, jeles szakemberek közreműködésével, alkalmanként közel 1000 fogvatartott bevonásával, amelyek ugyancsak nem igazolták az Önök által jelzett tapasztalatokat.

A bv. szervezet eddig sem zárkózott el az Önök kutatásának megfelelő szintű támogatásától, annak reményében, hogy valamennyi érintett szereplő, fogvatartott és érdemi szakértő meghallgatása alapján reális kép alakuljon ki a kábítószer használatával kapcsolatos kérdéskörben is.

A tárgyban történt levelezéseinket áttekintve, sajnálatosnak tartom, hogy nem sikerült a kutatást kiterjeszteni a fentiek szellemében.

Kérem, hogy az eddigiekben vázolt álláspontunkat a kutatási beszámolóban megjeleníteni szíveskedjenek.

Budapest, 2010. augusztus 31. n

Tisztelettel,

Dr. Kökényesi Antal bv. altábornagy
bv. főtanácsos

I. Függelék – Kérdőív volt fogvatartott intravénás droghasználók részére

Sorszám:

Időpont:

Felvevő neve:

Demográfiai adatok	
Életkor	
Nem	
Elsődlegesen használt kábítószer típusa	
Másodlagos szerek	
Elsődlegesen használt kábítószer használatának módja	
Elsődlegesen használt kábítószer használatának időtartama	
Előzetesben töltött idő	
Börtönben töltött idő	
Melyik intézet(ek)ben volt és mikor?	
A fogvatartás fokozata	fegyház, börtön, fogház
Biztonsági csoport	I II III IV
Büntetés oka	

	Általános higiénés körülmények
Téma	Általános higiénés körülmények
Kérdések	Milyenek a tisztasági körülmények a börtönben illetve fogdán?
	Mik lehetnek a vérrel és nemi úton terjedő fertőzések szempontjából kockázatos viselkedések illetve helyzetek, amiket meg tudna nevezni?
	Ha vannak ilyenek, akkor milyen feltételeket kellene teremteni ahhoz, hogy ezek csökkenjenek?
	Szoktak kezet mosni a fogvatartottak? Milyen helyzetek, tevékenységek előtt illetve után?
	A közös tusolók használatával kapcsolatban van megjegyzése?
Téma	Higiénés körülmények specifikusan:
Kérdések	Van melegvíz?
	Milyen gyakran lehet fürdeni?
	Használják-e bent egymás fogkefét, borotváját, körömvágó kisollóját vagy egyéb tisztálkodási eszközeiket?
	Mit használnak szőrtelenítésre, kapnak-e hozzá eszközöket, ha igen kitől?
	Milyen kozmetikumokat használnak, használhatnak bent?
	Miket használnak menstruáció esetén, kapnak-e hozzá eszközöket, és mi lesz a használtakkal?
Téma	Zsúfoltság
Kérdések	Mekkora zárkákban voltak és hányan?
	Ezzel kapcsolatban van-e valami megjegyzése?
	Mit gondol, a zsúfoltságot hogyan lehetne csökkenteni?

Téma	Tetoválás
Kérdés	Tetoválnak-e bent a fogvatartottak és ha igen, hogyan, milyen eszközökkel? Tisztában vannak a fogvatartottak azzal, hogy a tetoválás fertőzésveszéllyel jár? Ha igen, mit tesznek ellene? Őn szerint miért tiltott a tetoválás? Mit jelent egy fogvatartottnak ha tetovált a teste? Őn szerint mi lenne a megfelelő megoldás erre a helyzetre?
Téma	Testékszer
Kérdés	Készítenek-e testékszereket a fogvatartottak és ha igen, milyen, hogyan, milyen eszközökkel?
	Készítenek-e a fogvatartottak péniszgolyót? Ha igen, ez hogyan történik?
Téma	Verekedés
Kérdés	Előfordulnak-e verekedések, és ha igen, mi történik, ha valaki megsérül? Előfordult olyan eset, hogy valaki azért nem segített a másikon, mert félt attól, hogy fertőzést szedhet össze?
Téma	WC
Kérdés	A zárkában volt elkülönített WC?
	Zárható volt a WC ajtaja?
	Mennyire volt tiszta a WC?
	Milyen nem megengedett dolgok történtek a WC-ben? (tetoválás, tiltott tárgy elrejtése, szexuális erőszak stb.)

	Fertőző betegségekről szóló tudás
Téma	Általános kérdések
Kérdések	Előfordulhatnak-e vér és nemi úton terjedő fertőző betegségek a börtönökben, és ha igen, mik lehetnek ezek?
	Mit tud, hogyan lehet elkapni ezeket a betegségeket. Ön tartott-e valamelyiktől?
	Mit tud, hogyan lehet ezeket a fertőzéseket megelőzni?
	Mennyire vannak tisztában a fogvatartottak a vérrel és nemi úton terjedő fertőzések (például HIV, hepatitisz C) kockázataival, azzal, hogy hogyan terjednek és azzal, hogy hogyan lehet ezeket megelőzni?
	Mennyire tartanak a fertőzésektől a fogvatartottak és melyiktől a leginkább?
	Beszélnek-e egymás között a fogvatartottak a vérrel és szexuális úton terjedő fertőzések kockázatairól?
	Milyen feltételeket illetve szolgáltatásokat kellene teremteni a börtönökben, hogy a fertőzések, különösen a vérrel és szexuális úton terjedő fertőzések kockázatát csökkenteni lehessen?
Téma	Vér jelenléte
Kérdések	Mik lehetnek azok a szituációk, ahol a fogvatartottak másnak a vérével érintkezhetnek?
	Előfordulnak-e beavatási szertartások?
	Előfordulhat-e vérszerződés, és ha igen, miként? Vagy másként: A vérnek van-e különleges jelentősége, értelme a börtönön belüli csoportosulások –„bandák”- szemében?

	Szexualitás
Téma	Általános kérdés
Kérdések	Mi a helyzet a szexszel a börtönben?
Téma	Nemi erőszak

Kérdések	Előfordul-e nemi erőszak a börtönben?
	Menyire jellemző ez a börtönökben?
	Megelőzhető-e a börtönben a nemi erőszak?
	Megközelítőleg hányad része derülhet ki a nemi erőszakot elkövető eseteknek?
	Célszerűnek tartaná-e a nemi erőszakot elszenvedők elkülönített elhelyezését?
Téma	Óvszer
Kérdések	Ha előfordul szex, védekeznek-e a partnerek a szexuálisan terjedő betegségek ellen?
	Ha igen, hogyan?
	Hozzáférnek-e a fogvatartottak gumióvszerhez és síkosítóhoz, és ha igen, hogyan?
	Szükséges lenne-e, hogy könnyen hozzáférjenek gumióvszerhez és síkosítóhoz a fogvatartottak?
	Van ötlete, hogy hogyan juthatna el az óvszer a fogvatartotthoz, hogy az ne hozza hátrányos helyzetbe őt a többiek, a személyzet előtt?
Téma	Szexuális segédeszközök
Kérdések	Használják szexuális segédeszközöket a fogvatartottak?
	Amennyiben használják szexuális segédeszközöket, megosztják ezeket egymással?
Téma	Terhesség
Kérdés	Előfordult olyan eset, hogy valaki bent esett teherbe?
Téma	Szolgáltatás
Kérdés	El tud képzelni olyan feltételeket, amelyekkel a fogvatartottak szexuális életén javítani lehetne?

	Pszichoaktív szerek
Téma	Gyógyszerek – általános kérdés
Kérdések	Mi a jellemző a börtönben a gyógyszer használatra?
	Mennyire elterjedt, hogy gyógyszereket fogyasztanak a fogvatartottak?
	Melyek a legelterjedtebb gyógyszerek?
	Mire használják ezeket?
	Hogyan jutnak hozzá?
	Milyen értéke van a gyógyszereknek bent?
	Mennyire elterjedt a Rivotril használata, és mennyit szednek belőle?
	Érezte úgy, hogy Rivotril nélkül nem bírja elviselni a börtönt? Miért?
	Az orvos milyen gyógyszereket ír fel?
	Kérheti a pszichiátert arra, hogy az Ön által megjelölt gyógyszert írja fel?
	Milyen problémával fordult orvoshoz, pszichiáterhez?
Téma	Legális szerek
Kérdések	Mennyi kávé és teát fogyasztanak a fogvatartottak? Mi jellemző a kávéfogyasztásra?
	Ön szerint okozhat-e ez bármilyen problémát?
	Mennyit dohányoznak a fogvatartottak?
	Mekkora jelentősége van a cigarettának a börtönben?
	Használják-e füstszűrőt a cigarettához?
	A dobít hogyan –miből-mennyit- készítik, és mivel kombinálják a jobb hatás elérése érdekében?
Téma	Illegális szerek
Kérdések	Előfordul-e tiltott szerhasználat a börtönben?

	Ha igen... ez milyen problémákat okozhat?
	 melyek lehetnek a leginkább használt tiltott szerek?
	 hogyan használhatják ezeket?
	 milyen árban vannak?
	Használják-e az örök kábítószereseket?
	Ön szerint a személyzet felismeri-e a kábítószereseket?
	Mi történik, ha valaki kábítószer-használat miatt rosszul lesz a börtönben?
Téma	Intravénás használat
Kérdések	Használják-e fecskendőket a fogvatartottak?
	Ha igen, mennyire gyakori lehet ez?
	Ha igen, többen használják-e ezeket a fecskendőket?
	Ha nem jutnak hozzá fecskendőhöz, akkor használják-e egyéb eszközt a fecskendő helyettesítésére? Ha igen, miket és hogyan?
	Milyen egyéb eszközöket használhatnak a kábítószer-fogyasztáshoz, és hogyan?
	Ha használják egyéb eszközöket, akkor megosztják-e ezeket egymással?
	Hogyan érik el a kábítószer-fogyasztó fogvatartottak, hogy az őrök ne vegye észre a szerhasználatot?
	Amíg Ön bent volt, használtak fecskendőt a fogvatartottak?
	Ön használt fecskendőt?
Téma	Kábítószer-fogyasztásra kényszerítés
Kérdés	Előfordult, hogy kényszerből használt drogot a börtönben?
	Milyen gyakran?
	Ha igen, miért kényszerítették rá?
Téma	Egyéb tudatmódosítás
Kérdés	Milyen más lehetőségei vannak a tudatmódosításnak a börtönben?
Téma	Szolgáltatás
Kérdés	A gyógyszer illetve kábítószer-használattal kapcsolatban szükség lenne-e olyan szolgáltatásra, ami jelenleg nem elérhető, illetve melyeket kellene fejleszteni és hogyan?
Téma	Gyanúsítás
Kérdés	Előfordult, hogy kábítószer-előtalálás miatt hátrányos helyzetbe került?
	Gyanúsították alaptalanul kábítószer-fogyasztással?
	Ha igen, érte ezzel kapcsolatban megaláztatás?

	A BV intézmények vér útján illetve szexuális úton terjedő fertőzések megelőzésére és kezelésére adott válaszai
Téma	Szűrés
Kérdések	Amikor Ön bekerült a börtönbe, följánlották önnek, hogy HIV, hepatitisz vagy TBC szűrésen részt vehet?
	Ön élt ezzel a lehetőséggel?
	Ön szerint élnek ezzel a lehetőséggel a fogvatartottak?
	Ha igen vagy nem, miért?
	A felvételen kívül van-e lehetőség szűrésre?
	Mi lesz azzal, akiről kiderül, hogy HIV pozitív?
	Mi lesz azzal, akiről kiderül, hogy valamilyen egyéb nemi betegsége van?
	Mi lesz azzal, akiről kiderül, hogy hepatitisz vírussal fertőzött?
	Tudnak-e a fogvatartottak arról, hogy valaki fertőzött? Ha igen, hogyan tudják meg?
	Hogyan állnak a fogvatartottak ahhoz, akiről kiderül, hogy valamilyen fertőzése

	van?
	Mit gondol Ön a HIV pozitív fogvatartottak elkülönítéséről?
	Érte-e Önt bármilyen diszkrimináció HIV vagy hepatitisz C pozitív státusza miatt?
Téma	Tájékoztatás
Kérdések	Kapott-e Ön a börtönben bármilyen tájékoztatást a különböző vérrel, vagy nemi úton terjedő fertőzésekről illetve ezek megelőzéséről?
	Ha Ön kapott, mennyire találta a tájékoztatást hasznosnak?
	Mit gondol, szükség van-e ilyen jellegű tájékoztatásra?
Téma	Kezelés
Kérdés	Mit tud Ön a HIV illetve hepatitisz kezeléséről a börtönben?
	Ha Ön HIV vagy hepatitisz C pozitív, felajánlottak Önnek kezelést a börtönben?
Téma	Fertőtlenítő szer
Kérdések	Hozzáférnek-e a fogvatartottak fertőtlenítő szerhez? Ha igen, milyenhez? Ha igen, milyen helyzetekben használják? Hozzáférnek hypóhoz a fogvatartottak?
	Ön szerint szükség van-e rá, hogy hozzáférjenek fertőtlenítőszerhez?
Téma	Sebtapasz
Kérdések	Hozzáférnek-e a fogvatartottak sebtapaszhoz, illetve kötszerhez?
	Ön szerint szükség van-e rá, hogy hozzáférjenek ezekhez?
Téma	Orvosi ellátás
Kérdések	Ön milyennek ítéli meg a börtön orvosi ellátását?
	Mennyire bízhatnak meg a fogvatartottak az orvosban?
	Hallott-e már olyanról, hogy a börtön orvos ellátását, illetve Tököl ellátását nem fogadta el valaki?
Téma	Lelki segítség
Kérdés	Hozzáférnek-e a fogvatartottak a börtönben lelki segítséghez, ha igen, ez milyen minőségű?
	Miért fordulnak pszichológushoz a börtönben?
Téma	Civilek
Kérdés	Találkozott-e Ön valamilyen civil börtön szolgáltatással, és ha igen, milyennek ítélte meg?
	Ön szerint milyen jellegű civil szolgáltatásra lenne igénye, szüksége a fogvatartottaknak?
Téma	Drogterápia
Kérdések	Milyen kábítószer használatlaltal kapcsolatos terápiás vagy tanácsadó programok vannak a börtönben? Ezek milyen minőségűek?
	Létezik-e olyan program, ami a szabadulás után is folytatódik?
Téma	Reszocializáció
Kérdés	Kapnak-e a fogvatartottak bármilyen segítséget a börtönben, ami a szabadulás utánra készíti fel őket? Ez milyen minőségű?
	Kapnak-e a fogvatartottak bármilyen segítséget a börtön után, amit a börtönben szerveztek meg nekik? Ez milyen minőségű?
Téma	Visszaesés
Kérdés	Kapnak-e a kábítószer-használó, illetve függő fogvatartottak bármilyen segítséget a szabadulás utánra a visszaesés megelőzése érdekében? Ha igen, ez milyen minőségű?

Téma	Elvonás
Kérdés	Amennyiben volt elvonása a bekerülés során, milyen ellátásban részesült?
	Mi a tapasztalata, a kábítószer-használó, vagy függő fogvatartottak milyen ellátásban részesülnek a bekerüléskor, illetve milyen gyógyszert kapnak?
	Kapnak metadont a heroin-használó fogvatartottak?
Téma	Bármely más
Kérdés	Van-e bármely más olyan fontos kérdés a fent említett témákban, amelyekre nem kérdeztünk rá?

II. Függelék - Szervezeti kérdőív

Szervezet neve:

Szervezet címe:

Telefonszám:

Email:

Kitöltő Személy:

Dátum:

1. Az Önök szervezete milyen szolgáltatást nyújt büntetés-végrehajtási intézményben?
2. Mely az Önök szolgáltatásainak elsődleges célcsoportja?
3. Mekkora az Önök szolgáltatásának elsődleges célcsoportja?
4. Az Önök szervezete milyen jellegű büntetés-végrehajtási intézményeket látogat, konkrétan melyik intézményt/intézményeket?
5. Milyen rendszerességgel?
6. Mi a személyzet végzettsége? Kérjük sorolja fel a büntetés-végrehajtási intézményben munkát végző kollegái végzettségét.
7. Van-e kábítószerhasználókat specifikusan célzó programja? Ha igen milyen?
8. Van-e a kábítószer illetve pszichoaktív szer használatot érintő programja? Ha igen milyen?
9. Van-e a vér illetve szexuálisan terjedő betegségekkel (pl. HIV, hepatitisz, szexuális úton terjedő egyéb fertőzések) kapcsolatos programja? Ha igen milyen?
10. Van-e homoszexuálisokat specifikusan célzó programja? Ha igen milyen?
11. Oszt-e óvszert? Ha igen milyen keretek között?
12. Oszt-e fertőtlenítőt? Ha igen milyen keretek között?
13. Amennyiben a büntetés-végrehajtási intézményben osztanak valamilyen anyagokat (kiadvány, szórólap, egészségügyi eszközök) ezek mik?
14. Végez-e metadon programot? Ha igen milyen keretek között?
15. Végez-e tūcserét? Ha igen milyen keretek között?
16. Végez-e tanácsadást? Ha igen milyen keretek között?
17. Végez-e terápiát? Ha igen milyen keretek között?
18. Nyújtanak-e jogi segítséget? Ha igen milyen keretek között?
19. Létezik-e a szabadulás utáni időszakra programjuk? Ha igen, milyen?
20. Végeznek-e bármilyen ártalomcsökkentő szolgáltatást? Ha igen, milyen?
21. Van-e a kábítószer illetve pszichoaktív szer használatával, valamint a vérrel és szexuális úton terjedő betegségekkel kapcsolatban olyan tapasztalatuk, vagy észrevételük, amivel úgy gondolják, hogy segíthetik munkánkat abban, hogy az ezekre a jelenségekre adott válaszokat fejleszthessük?

Társaság a Szabadságjogokért, 2010

Project **2006313 - Connections**
Participant financial sheet 4 - TASZ - HU (Assoc.)

Cost category	Last estimated budget (contract)	Final costs declared by coordinator (A)	Adjusted costs by EAHC (B)	Eligible costs before budget cuts and budget transfers (A+B)
E1. Staff	1 508,00	1 362,21	0,00	1 362,21
a. Costs not pertaining to national officials	1 508,00	1 362,21	0,00	1 362,21
b. Costs pertaining to national officials	0,00	0,00	0,00	0,00
E2. Travel costs and subsistence allowances	2 300,00	1 297,07	0,00	1 297,07
E3. Equipment	0,00	0,00	0,00	0,00
E4. Consumables and supplies directly linked to the project	0,00	0,00	0,00	0,00
E5. Subcontracting costs	9 200,00	7 228,29	0,00	7 228,29
E6. Other costs	18 252,00	10 361,71	0,00	10 361,71
Total direct eligible costs	31 260,00	20 249,28	0,00	20 249,28
E7. Overheads	2 188,00	1 417,45	0,00	1 417,45
	7,00%	7,00%	0,00%	7,00%
Total	33 448,00	21 666,73	0,00	21 666,73

DETAILS OF ADJUSTMENTS

Cost category	Adjustment	Remarks/Reasons
E1. Staff - a. Costs not pertaining to national officials	+0,00	None
	-	TOTAL
E1. Staff - b. Costs pertaining to national officials	+0,00	None
	-	TOTAL
E2. Travel costs and subsistence allowances	+0,00	None
	-	TOTAL
E3. Equipment	+0,00	None
	-	TOTAL
E4. Consumables and supplies directly linked to the project	+0,00	None
	-	TOTAL
E5. Subcontracting costs	+0,00	None
	-	TOTAL
E6. Other costs	+0,00	None
	-	TOTAL
E7. Overheads	+0,00	None
	-	TOTAL